

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता, पद, जटा, घन पाठः

6.4 षष्ठकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः - सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

Contents

1	TS 6.4.1.1	5
2	TS 6.4.1.2	6
3	TS 6.4.1.3	7
4	TS 6.4.1.4	8
5	TS 6.4.1.5	9
6	TS 6.4.2.1	9
7	TS 6.4.2.2	10
8	TS 6.4.2.3	11
9	TS 6.4.2.4	12
10	TS 6.4.2.5	13
11	TS 6.4.2.6	14
12	TS 6.4.3.1	15
13	TS 6.4.3.2	16

14	TS 6.4.3.3	17
15	TS 6.4.3.4	17
16	TS 6.4.4.1	19
17	TS 6.4.4.2	20
18	TS 6.4.4.3	20
19	TS 6.4.4.4	21
20	TS 6.4.5.1	22
21	TS 6.4.5.2	23
22	TS 6.4.5.3	24
23	TS 6.4.5.4	25
24	TS 6.4.5.5	26
25	TS 6.4.5.6	26
26	TS 6.4.5.7	27
27	TS 6.4.6.1	28

28	TS 6.4.6.2	29
29	TS 6.4.6.3	30
30	TS 6.4.6.4	31
31	TS 6.4.7.1	32
32	TS 6.4.7.2	33
33	TS 6.4.7.3	33
34	TS 6.4.8.1	35
35	TS 6.4.8.2	35
36	TS 6.4.8.3	36
37	TS 6.4.9.1	37
38	TS 6.4.9.2	38
39	TS 6.4.9.3	39
40	TS 6.4.9.4	40
41	TS 6.4.9.5	41

42	TS 6.4.10.1	42
43	TS 6.4.10.2	43
44	TS 6.4.10.3	44
45	TS 6.4.10.4	45
46	TS 6.4.10.5	46
47	TS 6.4.10.6	47
48	TS 6.4.11.1	47
49	TS 6.4.11.2	48
50	TS 6.4.11.3	49
51	TS 6.4.11.4	50

1 TS 6.4.1.1

TS 6.4.1.1

Samhita Paata

य॒ज्ञेन॑ वै प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत् ता उ॑प॒यङ्गि॑-रे॒वासृ॑जत् यदु॑प॒यज॑ उप॒यज॑ति प्र॒जा ए॒व तद् य॒-
ज॑मानः सृजते जघना॒र्द्धाद॑व॒ द्यति॑ जघना॒र्द्धाद्वि॑ प्र॒जाः प्र॒जाय॑न्ते स्थवि॒मतो॑ऽव॒ द्यति॑ स्थवि॒मतो॑ हि
प्र॒जाः प्र॒जाय॑न्ते ऽसंभि॑न्दन्नाव॒ द्यति॑ प्रा॒णाना॑-मसंभे॑दाय॒ न प॒र्याव॑र्तयति॒ यत् प॒र्याव॑र्तये॒दुदाव॑र्तः प्र॒जा
ग्राहृ॑कः स्याथ॒ समु॑द्रं गच्छ॒ स्वाहे॑त्याह॒ रेतः॑ []

Pada Paata

य॒ज्ञेन॑ । वै । प्र॒जाप॑तिरिति॒ प्र॒जा - प॒तिः । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । अ॒सृज॑त् । ताः ।
उ॒प॒यङ्गि॑रित्यु॒प॒यट्-भिः॑ । ए॒व । अ॒सृज॑त् । यत् । उ॒प॒यज॑ इत्यु॒प - यज॑ः । उ॒प॒यज॑तीत्यु॒प -
यज॑ति । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । ए॒व । तत् । यज॑मानः । सृज॑ते । ज॒घना॒र्द्धादिति॑ जघन
- अ॒र्द्धात् । अवे॑ति । द्यति॑ । ज॒घना॒र्द्धादिति॑ जघन-अ॒र्द्धात् । हि । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः
। प्र॒जाय॑न्त॒ इति॑ प्र - जाय॑न्ते । स्थ॒वि॒मतः । अवे॑ति । द्यति॑ । स्थ॒वि॒मतः । हि । प्र॒जा
इति॑ प्र-जाः । प्र॒जाय॑न्त॒ इति॑ प्र-जाय॑न्ते । असंभि॑न्दन्नि॒त्यसं॑ - भि॒न्दन् । अवे॑ति । द्यति॑ ।
प्रा॒णाना॑मिति॒ प्र - अ॒नाना॑म् । असंभे॑दाये॒त्यसं॑ - भे॒दाय॑ । न । प॒र्याव॑र्तयतीति॒ परि॑ - आव॑र्तयति
। यत् । प॒र्याव॑र्तये॒दिति॑ परि॑ - आ॒व॒र्तये॑त् । उ॒दाव॑र्तः । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । ग्राहृ॑कः ।
स्यात् । समु॑द्रम् । गच्छ॒ स्वाहा॑ । इति॑ । आ॒ह॒ । रेतः॑ ।

2 TS 6.4.1.2

TS 6.4.1.2

Samhita Paata

ए॒व तद् द॑धात्यन्तरिक्षं गच्छ॒ स्वाहेत्या॑हाऽन्तरिक्षेणै॒वास्मै॑ प्र॒जाः प्र ज॑नयत्यन्तरिक्षं ह्यनु॑ प्र॒जाः
प्रजाय॑न्ते दे॒वः स॑वितारं गच्छ॒ स्वाहेत्या॑ह सवितृप्रसूत ए॒वास्मै॑ प्र॒जाः प्र ज॑नयत्य-होरा॒त्रे गच्छ॒
स्वाहेत्या॑हा-होरा॒त्राभ्यां-मे॒वास्मै॑ प्र॒जाः प्र ज॑नयत्य-होरा॒त्रे ह्यनु॑ प्र॒जाः प्रजाय॑न्ते मि॒त्रावरु॑णौ गच्छ॒
स्वाहे- []

Pada Paata

ए॒व । तद् । द॑धा॒ति । अ॒न्तरिक्ष॑म् । ग॒च्छ । स्वाहा॑ । इति॑ । आ॒ह । अ॒न्तरिक्षे॑ण । ए॒व
। अ॒स्मै । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । प्रेति॑ । ज॒नय॑ति । अ॒न्तरिक्ष॑म् । हि । अ॒न्विति॑ । प्र॒जा
इति॑ प्र - जाः । प्रजाय॑न्त इति॑ प्र - जाय॑न्ते । दे॒वम् । स॑वि॒तारम् । ग॒च्छ । स्वाहा॑ । इति॑
। आ॒ह । स॑वि॒तृप्रसू॑त इति॑ सवि॒तृ - प्रसू॑तः । ए॒व । अ॒स्मै । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । प्रेति॑ ।
ज॒नय॑ति । अ॒होरा॒त्रे इत्य॑हः - रा॒त्रे । ग॒च्छ । स्वाहा॑ । इति॑ । आ॒ह । अ॒होरा॒त्राभ्या॑मित्य॑हः -
रा॒त्राभ्या॑म् । ए॒व । अ॒स्मै । प्र॒जा इति॑ प्र-जाः । प्रेति॑ । ज॒नय॑ति । अ॒होरा॒त्रे इत्य॑हः-रा॒त्रे । हि
। अ॒न्विति॑ । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । प्रजाय॑न्त इति॑ प्र-जाय॑न्ते । मि॒त्रावरु॑णा॒विति॑ मि॒त्रा-वरु॑णौ
। ग॒च्छ । स्वाहा॑ ।

3 TS 6.4.1.3

TS 6.4.1.3

Samhita Paata

-त्याह प्रजास्वेव प्रजातासु प्राणापानौ दधाति सोमं गच्छ स्वाहेत्याह सौम्या हि देवतया प्रजा यज्ञं
गच्छ स्वाहेत्याह प्रजा एव यज्ञियाः करोति छन्दांसि गच्छ स्वाहेत्याह पशवो वै छन्दांसि
पशून्वाव रुन्धे द्यावापृथिवी गच्छ स्वाहेत्याह प्रजा एव प्रजाता द्यावापृथिवीभ्यामुभयतः परि गृह्णाति
नभो- []

Pada Paata

इति । आह । प्रजास्विति प्र - जासु । एव । प्रजातास्विति प्र - जातासु । प्राणापानाविति प्राण
- अपानौ । दधाति । सोमम् । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । सौम्याः । हि । देवतया
। प्रजा इति प्र - जाः । यज्ञम् । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । प्रजा इति प्र-जाः । एव ।
यज्ञियाः । करोति । छन्दांसि । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । पशवः । वै । छन्दांसि
। पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । द्यावापृथिवी इति द्यावा-पृथिवी । गच्छ । स्वाहा । इति
। आह । प्रजा इति प्र - जाः । एव । प्रजाता इति प्र-जाताः । द्यावापृथिवीभ्यामिति द्यावा -
पृथिवीभ्याम् । उभयतः । परीति । गृह्णाति । नभः ।

4 TS 6.4.1.4

TS 6.4.1.4

Samhita Paata

दिव्यं गच्छ स्वाहेत्याह प्रजाभ्य एव प्रजाताभ्यो वृष्टिं नियच्छत्यग्निं वैश्वानरं गच्छ स्वाहेत्याह प्रजा
एव प्रजाता अस्यां प्रतिं ष्ठापयति प्राणानां वा एषोऽव द्यति योऽवद्यति गुदस्य मनो मे हार्दि
यच्छेत्याह प्राणानेव यथास्थानमुप ह्वयते पशोर्वा आलब्धस्य हृदयः शुगच्छति सा हृदयशूल- [

Pada Paata

दिव्यम् । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । प्रजाभ्य इति प्र-जाभ्यः । एव । प्रजाताभ्य
इति प्र - जाताभ्यः । वृष्टिम् । नीति । यच्छति । अग्निम् । वैश्वानरम् । गच्छ । स्वाहा
। इति । आह । प्रजा इति प्र - जाः । एव । प्रजाता इति प्र - जाताः । अस्याम् ।
प्रतीति । स्थापयति । प्राणानामिति प्र-अनानाम् । वै । एषः । अवेति । द्यति । यः ।
अवद्यतीयव - द्यति । गुदस्य । मनः । मे । हार्दि । यच्छ । इति । आह । प्राणानिति
प्र - अनान् । एव । यथास्थानमिति यथा - स्थानम् । उपेति । ह्वयते । पशोः । वै ।
आलब्धस्येत्या- लब्धस्य । हृदयम् । शुक् । ऋच्छति । सा । हृदयशूलमिति हृदय - शूलम् ।

5 TS 6.4.1.5

TS 6.4.1.5

Samhita Paata

-म॒भि॒ समे॑ति॒ यत् पृ॑थि॒व्याः॑ हृ॒दय॑शूल-मु॒द्वास॑येत् पृथि॒वीः॑ शु॒चाऽर्प॑येद् यद॒प्स्व॑पः शु॒चाऽर्प॑येच्छु॒ष्के॑स्य चा॒ऽऽर्द्र॑स्यं च स॒न्धावु॑द्वासयत्यु॒भय॑स्य॒ शान्त्यै॑ यं द्वि॒ष्यात् तं॑ ध्या॒ये-च्छु॒चैवैन॑-म॒र्पय॑ति ॥

Pada Paata

अ॒भि । समि॑ति॒ । ए॒ति॒ । यत् । पृ॑थि॒व्याम् । हृ॒दय॑शूलमि॒ति॒ हृदय॑ - शूलम् । उ॒द्वास॑येदि॒त्यु॑त् - वा॒सये॑त् । पृथि॒वीम् । शु॒चा । अ॒र्पये॑त् । यत् । अ॒प्स्वि॒त्य॑प॒- सु । अ॒पः । शु॒चा । अ॒र्पये॑त् । शु॒ष्के॑स्य । च॒ । अ॒र्द्र॑स्यं । च॒ । स॒न्धावि॑ति॒ सं - धौ । उ॒दि॑ति॒ । वा॒सय॑ति॒ । उ॒भय॑स्य । शान्त्यै॑ । यम् । द्वि॒ष्यात् । तम् । ध्या॒येत् । शु॒चा । ए॒व । ए॒नम् । अ॒र्पय॑ति ॥

6 TS 6.4.2.1

TS 6.4.2.1

Samhita Paata

दे॒वा वै य॒ज्ञमा॑ग्नी॒ष्ट्वे व्य॑भजन्त॒ ततो॑ यदु॒त्यशि॑ष्यत् तद॑ब्रुवन् वस॑तु नु न इ॒दमि॑ति॒ तद् व॑सती॒वरी॑णां व॑सती वरि॒त्वं तस्मि॑न् प्रा॒तर्न॑ सम॑शक्नुवन् तद॒प्सु प्रा॑वेशयन् ता व॑सती॒ वरी॑रभवन् वसती॒वरी॑र्गृ॒ह्णाति॑

य॒ज्ञो वै व॑स॒ती व॒रीर्य॑श्मे॒वाऽऽ*र॒भ्यं गृ॑ही॒त्वोप॑ वस॒ति य॒स्यागृ॑ही॒ता अ॒भि नि॒म्रोचे॒-द॒नार॑ब्धोऽस्य य॒ज्ञः
स्या॑- []

Pada Paata

दे॒वाः । वै । य॒ज्ञम् । आ॒ग्नी॑द्ध इ॒त्याग्नि॑ - इ॒द्धे । वी॒तिं । अ॒भ॒ज॒न्त॒ । त॒तः । य॒त् ।
अ॒त्य॒शि॑ष्य॒तेत्य॑ति-अ॒शि॑ष्य॒त । त॒त् । अ॒ब्रु॒व॒न् । व॒स॒तु । नु॒ । नः॒ । इ॒दम् । इ॒ति॑ । त॒त्
। व॒स॒ती॒व॒री॒णाम् । व॒स॒ती॒व॒रि॒त्वमि॑ति व॒स॒ती॒व॒रि - त्व॑म् । त॒स्मि॒न् । प्रा॒तः । न । स॒मि॒ति॑ ।
अ॒श॒क्रु॒व॒न् । त॒त् । अ॒प्स्वि॒त्य॑प् - सु॒ । प्रे॒तिं । अ॒वे॒श॒य॒न् । ताः॒ । व॒स॒ती॒व॒रीः॑ । अ॒भ॒व॒न्
। व॒स॒ती॒व॒रीः॑ । गृ॒ह्णा॒ति॑ । य॒ज्ञः । वै । व॒स॒ती॒व॒रीः॑ । य॒ज्ञम् । ए॒व । आ॒र॒भ्ये॒त्या॑ - र॒भ्यं ।
गृ॒ही॒त्वा । उ॒पे॒ति॑ । व॒स॒ति॑ । य॒स्य॑ । अ॒गृ॑ही॒ताः । अ॒भी॒ति॑ । नि॒म्रो॒चे॒दि॒ति॑ नि - म्रो॒चे॒त् ।
अ॒नार॑ब्ध इ॒त्य॒ना॑ - र॒ब्धः । अ॒स्य॒ । य॒ज्ञः । स्या॒त् ।

7 TS 6.4.2.2

TS 6.4.2.2

Samhita Paata

द्य॒ज्ञं वि॑ च्छि॒न्धा-ज्यो॑ति॒ष्या॑ वा गृ॒ह्णी॒याद्वि॑र॒ण्यं वा ऽव॒धाय॑ स॒शु॒क्रा॒णामे॒व गृ॑ह्णा॒ति यो वा॑ ब्रा॒ह्म॒णो
ब॑हु॒या॒जी त॒स्य॒ कुं॒भ्या॑नां गृ॒ह्णी॒याथ॒ स हि॑ गृ॒ही॒त व॑स॒ती॒व॒री॒को व॑स॒ती॒व॒री॒र्गृ॑ह्णा॒ति प॒शवो॑ वै व॑स॒ती॒व॒रीः॑
प॒शूने॒वाऽऽ*र॒भ्यं गृ॑ही॒त्वोप॑ वस॒ति य॒द॒न्वी॒पं ति॑ष्ठ॒न् गृ॒ह्णी॒यान्नि॑र्मा॒र्गुका॑ अ॒स्मात् प॒शवः॑ स्युः प्र॒ती॒पं
ति॑ष्ठ॒न् गृ॑ह्णा॒ति प्र॒ति॒रु॒द्ध्यै॒वास्मै॑ प॒शून् गृ॑ह्णा॒तीन्द्रो॑- []

Pada Paata

य॒ज्ञम् । वी॒तिं । छि॒न्धा॒त् । ज्यो॒ति॒ष्या॑ । वा । गृ॒ही॒यात् । हि॒र॒ण्य॑म् । वा । अ॒व॒धा॒येत्य॑व -
 धाय॑ । स॒शु॒क्रा॒णामि॒ति स॒शु॒क्रा॒णाम् । ए॒व । गृ॒हा॒ति॒ । यः । वा । ब्रा॒ह्म॒णः । ब॒हु॒या॒जी॒तिं
 बहु॑ - या॒जी । तस्य॑ । कुं॒भ्या॑नाम् । गृ॒ही॒यात् । सः । हि । गृ॒ही॒तव॑सतीवरीक॒ इति॑ गृही॒त
 - व॒स॒ती॒वरी॑कः । व॒स॒ती॒वरीः॑ । गृ॒हा॒ति॒ । प॒श॒वः । वै । व॒स॒ती॒वरीः॑ । प॒शून् । ए॒व ।
 आ॒र॒भ्ये॒त्या॑- र॒भ्य॑ । गृ॒ही॒त्वा । उ॒पे॒ति॑ । व॒स॒ति॒ । यत् । अ॒न्वी॒पम् । ति॒ष्ठ॒न् । गृ॒ही॒यात् ।
 नि॒र्मा॒र्गु॒का॒ इति॑ निः - मा॒र्गु॒काः । अ॒स्मा॒त् । प॒श॒वः । स्युः । प्र॒ती॒पम् । ति॒ष्ठ॒न् । गृ॒हा॒ति॒ ।
 प्र॒ति॒रु॒द्धये॒ति॑ प्र॒ति - रु॒द्धय॑ । ए॒व । अ॒स्मै । प॒शून् । गृ॒हा॒ति॒ । इन्द्रः॑ ।

8 TS 6.4.2.3**TS 6.4.2.3****Samhita Paata**

वृ॒त्रम॑ह॒न्थ॑ सौ॒ऽ(१)पौ॒ऽ(१)भ्य॑मि॒यत् ता॒सां॑ य॒न्मे॒द्धय॑ य॒ज्ञियः॑ स॒दे॒व॒मा॒सीत् तद॑त्य॒मुच्य॑त् ता॒ वह॑-
 न्ती॒रभ॑व॒न् वह॑न्ती॒नां गृ॒हा॒ति॒ या ए॒व मे॒द्ध्या॑ य॒ज्ञियाः॑ स॒दे॒वा आ॑प॒स्ता सा॑मे॒व गृ॒हा॒ति॒ नान्त॑मा
 वह॑न्ती॒रती॒याद्- यद॑न्त॒मा वह॑न्ती॒रती॒याद् य॒ज्ञम॑ति॒ मन्ये॑त् न स्था॑व॒राणां॑ गृ॒ही॒याद् वरु॑ण॒गृही॑ता॒ वै
 स्था॑व॒रा यथ् स्था॑व॒राणां॑ गृ॒ही॒याद्- []

Pada Paata

वृ॒त्रम् । अ॒ह॒न् । सः । अ॒पः । अ॒भी॒ति॑ । अ॒म्रि॒य॒त॒ । ता॒साम् । यत् । मे॒द्व्यम् । य॒ज्ञि॒यम् ।
 । स॒दे॒व॒मि॒ति॒ स - दे॒वम् । आ॒सी॒त् । तत् । अ॒ती॒ति॑ । अ॒मु॒च्य॒त॒ । ताः । व॒ह॒न्तीः । अ॒भ॒व॒न् ।
 । व॒ह॒न्ती॒नाम् । गृ॒ह्णा॒ति॒ । याः । ए॒व । मे॒द्व्याः । य॒ज्ञि॒याः । स॒दे॒वा इति॑ स - दे॒वाः । आ॒पः ।
 । ता॒साम् । ए॒व । गृ॒ह्णा॒ति॒ । न । अ॒न्त॒माः । व॒ह॒न्तीः । अ॒ती॒ति॑ । इ॒यात् । यत् । अ॒न्त॒माः ।
 । व॒ह॒न्तीः । अ॒ती॒यादि॒त्य॒ति॒-इ॒यात् । य॒ज्ञम् । अ॒ती॒ति॑ । म॒न्ये॒त् । न । स्था॒व॒राणा॑म् । गृ॒ह्णी॒-
 यात् । व॒रु॒ण॒गृ॒ही॒ता इति॑ व॒रु॒ण - गृ॒ही॒ताः । वै । स्था॒व॒राः । यत् । स्था॒व॒राणा॑म् । गृ॒ह्णी॒यात् ।

9 TS 6.4.2.4

TS 6.4.2.4

Samhita Paata

-वरु॑णेनास्य य॒ज्ञं ग्रा॑हयेद् यद्वै दि॒वा भ॑वत्य॒पो रा॒त्रिः प्र वि॑शति॒ तस्मा॑त् ता॒म्रा आ॒पो दि॒वा द॑दृ॒श्रे
 यन्न॑क्तं भ॒वत्य॒पोऽहः॑ प्र वि॑शति॒ तस्मा॑च्चन्द्रा॒ आपो॑ न॒क्तं द॑दृ॒श्रे छा॒यायै॑ चा॒ऽऽ*त॑प॒तश्च सु॑धौ गृ॒ह्णात्य॒-
 हो॒रा॒त्रयो॑रे॒वास्मै॑ वर्णं गृ॒ह्णाति॑ ह॒विष्म॑न्ती॒रि॒मा आप॑ इत्या॒ह ह॒विष्कृ॑ताना॒मेव॑ गृ॒ह्णाति॑ ह॒विष्मा॑ अस्तु॒-
 []

Pada Paata

वरु॑णेन । अ॒स्य । य॒ज्ञम् । ग्रा॑हयेत् । यत् । वै । दि॒वा । भ॑व॒न्ति । अ॒पः । रा॒त्रिः ।
 । प्रे॒ति॑ । वि॒शति॑ । तस्मा॑त् । ता॒म्राः । आ॒पः । दि॒वा । द॑दृ॒श्रे । यत् । न॒क्तम् ।
 भ॑व॒न्ति । अ॒पः । अ॒हः । प्रे॒ति॑ । वि॒शति॑ । तस्मा॑त् । च॒न्द्राः । आ॒पः । न॒क्तम् ।

दृष्ट्रे । छायायै । च । आ॒तप॑त॒ इत्या॑ - तप॑तः । च । स॒न्धावि॑ति सं - धौ । गृ॒ह्णाति॑ ।
 अ॒होरा॒त्रयो॑रित्य॑हः - रा॒त्रयोः॑ । ए॒व । अ॒स्मै । वर्ण॑म् । गृ॒ह्णाति॑ । ह॒विष्म॑तीः । इ॒माः । आ॒-
 पः । इति॑ । आ॒ह । ह॒विष्कृ॑ताना॒मिति॑ ह॒विः - कृ॒ता॒नाम् । ए॒व । गृ॒ह्णाति॑ । ह॒विष्मान् । अ॒स्तु ।

10 TS 6.4.2.5

TS 6.4.2.5

Samhita Paata

सूर्य॑ इत्या॑ह स॒शुक्रा॑णामे॒व गृ॒ह्णात्य॑नु॒ष्टुभा॑ गृ॒ह्णाति॑ वा॒ग्वा अ॑नु॒ष्टुग् वा॒चैवैनाः॑ स॒र्वया॑ गृ॒ह्णाति॑ चतु॑ष्पद॒-
 य॒र्चा गृ॒ह्णाति॑ त्रिः सा॑दयति स॒प्त सं प॑द्यन्ते स॒प्तप॑दा श॒क्र॑री प॒शवः॑ श॒क्र॑री प॒शून्वाव॑ रु॒न्धे ऽस्मै॑ वै
 लो॒काय॑ गा॒र॒ह॑पत्य॒ आ धी॑यते॒ऽमुष्मा॑ आ॒हव॑नीयो॒ यद् गा॒र॒ह॑पत्य॒ उप॑सा॒दये॑द॒स्मिन् लो॒के प॑शु॒मान्थ्
 स्या॒द् यदा॑हव॒नीये॒ऽमुष्मि॑न्- []

Pada Paata

सूर्यः॑ । इति॑ । आ॒ह । स॒शुक्रा॑णा॒मिति॑ स - शु॒क्रा॒णाम् । ए॒व । गृ॒ह्णाति॑ । अ॒नु॒ष्टुभे॑त्य॒नु - स्तु॒भा
 । गृ॒ह्णाति॑ । वाक् । वै । अ॒नु॒ष्टुगि॑त्य॒नु - स्तुक् । वा॒चा । ए॒व । ए॒नाः । स॒र्वया॑ । गृ॒ह्णाति॑ ।
 चतु॑ष्पद॒येति॑ चतुः - प॒दया॑ । ऋ॒चा । गृ॒ह्णाति॑ । त्रिः । सा॑द॒यति॑ । स॒प्त । समि॑ति । प॒द्यन्ते॑ ।
 स॒प्तप॑देति॑ स॒प्त - प॒दा । श॒क्र॑री । प॒शवः॑ । श॒क्र॑री । प॒शून् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे । अ॒स्मै ।
 वै । लो॒काय॑ । गा॒र॒ह॑पत्य॒ इति॑ गा॒र॒ह॑ - प॒त्यः । ए॒ति । धी॑यते॒ । अ॒मुष्मै॑ । आ॒हव॑नीय॒ इत्या॑
 - ह॒वनीयः॑ । यत् । गा॒र॒ह॑पत्य॒ इति॑ गा॒र॒ह॑ - प॒त्ये । उ॒प॒सा॒दये॑दित्यु॒प - सा॑दयेत् । अ॒स्मिन्

। लो॒के । प॒शु॒मा॒नि॒तिं प॒शु - मा॒न् । स्या॒त् । यत् । आ॒ह॒व॒नी॒य॒ इत्या॑ - ह॒व॒नी॒यै॑ । अ॒मुष्मि॑न् ।

11 TS 6.4.2.6

TS 6.4.2.6

Samhita Paata

लो॒के प॒शु॒मा॒न्त् स्या॑दु॒भयो॑रु॒पं सा॑दयत्यु॒भयो॑रे॒वैनं॑ लो॒कयोः॑ प॒शु॒मन्तं॑ करोति॒ सर्व॑तः॒ परि॑ हरति॒ रक्ष॑साम॒प॒ह॒त्या इन्द्रा॑ग्नि॒योर्भा॑ग॒धेयीः॑ स्थेत्या॒ह यथा॑य॒जुरे॒वैतदा॑ग्नी॒द्ध उप॑ वासयत्येत॒द्वै य॒ज्ञस्या॑प॒राजितं॑ यदे॒व य॒ज्ञस्या॑प॒राजितं॑ तदे॒वैना॒ उप॑ वासयति॒ यतः॑ खलु॒ वै य॒ज्ञस्य॑ वित॑तस्य॒ न क्रि॑यते () तदनु॑ य॒ज्ञः रक्षा॑स्य॒व च॑रन्ति॒ यद् वह॑न्तीनां गृ॒हाति॑ क्रि॒यमाण॑मे॒व तद् य॒ज्ञस्य॑ शये॒ रक्ष॑सा॒मन॑न्वव॒चारा॑य॒ न ह्ये॑ता ई॒लय॑न्त्या तृ॒तीय॑स॒व॒नात् परि॑ शेरे॒ य॒ज्ञस्य॑ संत॑त्यै ॥

Pada Paata

लो॒के । प॒शु॒मा॒नि॒तिं प॒शु - मा॒न् । स्या॒त् । उ॒भयोः॑ । उ॒पेति॑ । सा॒द॒य॒ति । उ॒भयोः॑ । ए॒व । ए॒न॒म् । लो॒कयोः॑ । प॒शु॒मन्त॑मिति॒ प॒शु - मन्त॑म् । क॒रो॒ति । स॒र्व॑तः । प॒री॒ति । ह॒र॒ति । रक्ष॑साम् । अ॒प॒ह॒त्या इत्य॑प॒ - ह॒त्यै । इन्द्रा॑ग्नि॒योर्भा॑ग॒धेयीः॑ । भा॒ग॒धेयी॑रिति॒ भाग॑ - धेयीः॑ । स्थ॒ । इति॑ । आ॒ह॒ । यथा॑य॒जुरिति॑ यथा॒-य॒जुः । ए॒व । ए॒त॒त् । आ॒ग्नी॒द्ध इत्या॑ग्नि - इ॒द्धे । उ॒पेति॑ । वा॒स॒य॒ति । ए॒त॒त् । वै । य॒ज्ञस्य॑ । अ॒प॒राजि॑तमित्य॒प॒रा-जि॑तम् । यत् । आ॒ग्नी॒द्धमित्या॑ग्नि - इ॒द्धम् । यत् । ए॒व । य॒ज्ञस्य॑ । अ॒प॒राजि॑तमित्य॒प॒रा - जि॑तम् । तत् । ए॒व । ए॒नाः । उ॒पेति॑ । वा॒स॒य॒ति । यतः॑ । खलु॑ । वै । य॒ज्ञस्य॑ । वि॒त॑त॒स्येति॑ वि - त॒त॒स्य॑ । न

। क्रियते () । तत् । अन्विति । यज्ञम् । रक्षांसि । अवेति । चरन्ति । यत् । वहन्तीनाम् । गृह्णाति । क्रियमाणम् । एव । तत् । यज्ञस्य । शये । रक्षसाम् । अनन्ववचारायेत्यनेन - अवचाराय । न । हि । एताः । ईलयन्ति । एति । तृतीयसवनादिति तृतीय - सवनात् । परीति । शोरे । यज्ञस्य । सन्तत्या इति सं - तत्यै ॥

12 TS 6.4.3.1

TS 6.4.3.1

Samhita Paata

ब्रह्मवादिनो वदन्ति स त्वा अद्भ्युः स्याद्यः सोममुपावहरन्त् सर्वाभ्यो देवताभ्य उपावहरेदिति हृदे त्वेत्याह मनुष्येभ्य एवैतेन करोति मनसे त्वेत्याह पितृभ्य एवैतेन करोति दिवे त्वा सूर्याय त्वेत्याह देवेभ्य एवैतेन करोत्येतावतीवै देवतास्ताभ्य एवैनः सर्वाभ्य उपावहरति पुरा वाचः- []

Pada Paata

ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । सः । तु । वै । अद्भ्युः । स्यात् । यः । सोमम् । उपावहरन्तित्युप - अवहरन् । सर्वाभ्यः । देवताभ्यः । उपावहरेदित्युप - अवहरेत् । इति । हृदे । त्वा । इति । आह । मनुष्येभ्यः । एव । एतेन । करोति । मनसे । त्वा । इति । आह । पितृभ्य इति पितृ - भ्यः । एव । एतेन । करोति । दिवे । त्वा । सूर्याय । त्वा । इति । आह । देवेभ्यः । एव । एतेन । करोति । एतावतीः । वै । देवताः । ताभ्यः । एव । एनम् । सर्वाभ्यः । उपावहरतीत्युप - अवहरति । पुरा । वाचः ।

13 TS 6.4.3.2

TS 6.4.3.2

Samhita Paata

प्रव॑दितोः प्रा॒तरनु॒वाक॑मुपाक॑रोति॒ याव॑त्ये॒व वाक् ताम॑व॒ रुन्धे॑ ऽपोऽग्रे॑ऽभि॒व्याह॑रति॒ यज्ञो॑ वा आपो॑
य॒ज्ञमे॒वाभि॑ वाचं॒ विसृ॑जति॒ सर्वा॑णि॒ छन्दा॑ऽस्यन्वा॒ह प॒शवो॑ वै छन्दा॑ऽसि प॒शूने॒वाव॑ रुन्धे॒ गाय॑त्रिया
तेज॑स्कामस्य॒ परि॑ द॒द्व्यात् त्रि॑ष्टुभेन्द्रि॒य का॑मस्य॒ जग॑त्या प॒शुका॑मस्यानु॒ष्टुभा॑ प्रति॒ष्ठाका॑मस्य॒ प॒ङ्क्त्या॑
य॒ज्ञका॑मस्य॒ वि॒राजाऽन्न॑कामस्य॒ शृ॒णोत्व॒ग्निः स॒मिधा॒ हव॑- []

Pada Paata

प्रव॑दितोरिति॒ प्र - व॒दितोः॒ । प्रा॒तरनु॒वाक॑मिति॒ प्रातः॑ - अनु॒वाक॑म् । उ॒पाक॑रोतीत्यु॒प-आक॑रोति
। याव॑ती । ए॒व । वाक् । ताम् । अवे॑ति । रुन्धे॑ । अ॒पः । अ॒ग्रे । अ॒भि॒व्याह॑रतीत्य॑भि
- व्याह॑रति । य॒ज्ञः । वै । आपः॑ । य॒ज्ञम् । ए॒व । अ॒भीति॑ । वाच॑म् । वीति॑ । सृ॒जति॒
। सर्वा॑णि । छन्दा॑ऽसि । अन्वि॑ति । आ॒ह । प॒शवः॑ । वै । छन्दा॑ऽसि । प॒शून् । ए॒व ।
अवे॑ति । रुन्धे॑ । गा॒य॒त्रिया॑ । तेज॑स्कामस्येति॒ तेजः॑ - का॒मस्य॑ । परी॑ति । द॒द्व्यात् । त्रि॑ष्टुभा॑
। इन्द्रि॑यका॒मस्येतीन्द्रि॑य - का॒मस्य॑ । जग॑त्या । प॒शुका॑मस्येति॒ पशु॑ - का॒मस्य॑ । अनु॒ष्टुभे॒त्यनु॑ -
स्तुभा॑ । प्रति॒ष्ठाका॑मस्येति॒ प्रति॒ष्ठा - का॒मस्य॑ । प॒ङ्क्त्या॑ । य॒ज्ञका॑मस्येति॒ यज्ञ॑ - का॒मस्य॑ । वि॒राजे॒-
ति॑ वि - राजा॑ । अन्न॑कामस्येत्यन्न॑ - का॒मस्य॑ । शृ॒णोतु॑ । अ॒ग्निः । स॒मिधेति॑ सं - इधा॑ । हव॑म् ।

14 TS 6.4.3.3

TS 6.4.3.3

Samhita Paata

म॒ इत्या॑ह स॒वितृ॑प्र॒सूत॒ ए॒व दे॒वता॑भ्यो नि॒वेद्या॑पोऽच्छै॒त्यप॑ इ॒ष्य हो॒त॒रित्या॑हे॒षितः॑ हि क॒र्म क्रि॒यते॑
मै॒त्रावरु॑णस्य च॒मसा॑द्ध॒र्यवा॑ द्रु॒वेत्या॑ह मि॒त्रावरु॑णौ वा अ॒पां ने॒तारौ॑ ताभ्या॑मे॒वैना॒ अच्छै॑ति दे॒वीरा॑पो
अ॒पां न॒पादि॒त्याहाऽऽ*हु॑त्यै॒वैना॑ नि॒ष्क्रीय॑ गृ॒ह्णात्यथो॑ ह॒विष्कृ॑ताना॒मे॒वाभि॑घृ॒तानां॑ गृ॒ह्णाति॒- []

Pada Paata

मे । इति॑ । आ॒ह । स॒वितृ॑प्र॒सूत॒ इति॑ स॒वितृ॑ - प्र॒सूतः॑ । ए॒व । दे॒वता॑भ्यः । नि॒वेद्येति॑ नि -
वेद्य॑ । अ॒पः । अ॒च्छ । ए॒ति । अ॒पः । इ॒ष्य । हो॒तः । इति॑ । आ॒ह । इ॒षित॑म् । हि ।
क॒र्म । क्रि॒यते॑ । मै॒त्रावरु॑णस्येति॑ मै॒त्रा-वरु॑णस्य । च॒मसा॑द्ध॒र्यविति॑ च॒मस-अ॒द्धर्यो॑ । एति॑ । द्रु॒व
। इति॑ । आ॒ह । मि॒त्रावरु॑णा॒विति॑ मि॒त्रा - वरु॑णौ । वै । अ॒पाम् । ने॒तारौ॑ । ताभ्या॑म् । ए॒व
। ए॒नाः । अ॒च्छ । ए॒ति । दे॒वीः । आ॒पः । अ॒पाम् । न॒पात् । इति॑ । आ॒ह । आ॒ह॒त्येत्या॑
- हु॒त्या । ए॒व । ए॒नाः । नि॒ष्क्रीयेति॑ निः - क्रीय॑ । गृ॒ह्णाति॑ । अथो॑ इति॑ । ह॒विष्कृ॑ताना॒मिति॑
ह॒विः - कृ॒ता॒नाम् । ए॒व । अ॒भि॒घृ॒ताना॒मित्य॒भि - घृ॒ता॒नाम् । गृ॒ह्णाति॑ ।

15 TS 6.4.3.4

TS 6.4.3.4

Samhita Paata

कार्षि॑रसीत्या॑ह॒ शम॑लमे॒वाऽऽसाम॑पं॒ प्लाव॑यति॒ समु॑द्रस्य॒ वोऽक्षि॑त्या॒ उन्न॑य॒ इत्या॑ह॒ तस्मा॑दु॒द्यमा॑नाः
पी॒यमा॑ना॒ आपो॑ न क्षी॒यन्ते॑ योनि॒र्वै य॒ज्ञस्य॑ चात्वा॑लं॒ यज्ञो॑ वस॒तीवरी॑र॒ होतृ॑चम॒सं च॑ मै॒त्रावरु॑णचम॒सं
च॑ स॒स्पर्श्य॑ वस॒तीवरी॑व्या॒नय॑ति॒ य॒ज्ञस्य॑ स॒योनि॒त्वाया॑थो॒ स्वादे॑वैना॒ योनेः॑ प्र॒ जन॑यत्य॒द्भ्योऽवे॑-
र॒पा(3)॑ इत्या॑होते () -म॒नन्न॑मु॒रुते॑माः प॒श्येति॑ वावै॒तदा॑ह॒ यद्य॑ग्नि॒ष्टोमो॑ जु॒होति॑ यद् यु॒क्थ्यः॑ परि॒धौ
नि मा॑र्ष्टि॒ यद् य॑तिरा॒त्रो य॒जुर्वद॑न् प्र प॒द्यते॑ य॒ज्ञक्र॑तूनां॒ व्यावृ॑त्त्यै ॥

Pada Paata

कार्षिः । असि । इति । आह । शमलम् । एव । आसाम् । अपेति । प्लावयति । समुद्रस्य
। वः । अक्षित्यै । उदिति । नये । इति । आह । तस्मात् । अद्यमानाः । पीयमानाः
। आपः । न । क्षीयन्ते । योनिः । वै । यज्ञस्य । चात्वालम् । यज्ञः । वसतीवरीः
। होतृचमसमिति होतृ - चमसम् । च । मैत्रावरुणचमसमिति मैत्रावरुण - चमसम् । च ।
सस्पर्श्येति सं - स्पर्श्य । वसतीवरीः । व्यानयतीति वि - आनयति । यज्ञस्य । स॒योनि॒त्वायेति॑
स॒योनि॒ - त्वाय॑ । अथो इति । स्वात् । एव । एनाः । योनेः । प्रेति । जनयति । अद्भ्यो
इति । अवेः । अ॒पा(3)ः । इति । आह । उ॒त () । ईम् । अ॒नन्न॑मुः । उ॒त । इ॒माः ।
प॒श्य । इति । वाव । ए॒तत् । आह । य॒दि । अ॒ग्नि॒ष्टोम॑ इत्य॒ग्नि - स्तो॒मः । जु॒होति॑ । य॒दि
। उ॒क्थ्यः॑ । परि॒धाविति॑ परि - धौ । नीति । मा॑र्ष्टि । य॒दि । अ॒तिरा॒त्र इत्य॑ति - रा॒त्रः । य॒-
जुः । वद॑न् । प्रेति । प॒द्यते॑ । य॒ज्ञक्र॑तूनामिति यज्ञ - क्र॒तूनाम् । व्यावृ॑त्त्या॒ इति॑ वि - आ॒वृत्त्यै॑ ॥

16 TS 6.4.4.1

TS 6.4.4.1

Samhita Paata

देवस्य॑ त्वा सवि॒तुः प्रस॑व॒ इति॑ ग्रावा॑ण॒मा द॑त्ते प्रसू॑त्या अ॒श्विनो॑-बा॒हुभ्या॑मित्या॒हाश्विनो॑ हि दे॒वाना॑म॒द्धर्यू॑
आस्तां॑ पू॒ष्णो हस्ता॑भ्या॒मित्या॑ह॒ यत्यै॑ प॒शवो॑ वै सोमो॑ व्या॒न उ॑पा॒शुस॑र्व॒नो यदु॑पा॒शुस॑र्व॒न-म॒भि
मिमी॑ते व्या॒नमे॒व प॒शुषु॑ दधा॒तीन्द्रा॑य॒ त्वेन्द्रा॑य॒ त्वेति॑ मिमी॒त इन्द्रा॑य॒ हि सोमं॑ आ॒ह्रिय॑ते पञ्च॒ कृत्वो॑
यजु॑षा मिमी॒ते- []

Pada Paata

देवस्य॑ । त्वा । सवि॒तुः । प्रस॑व॒ इति॑ प्र - स॒वे । इति॑ । ग्रावा॑ण॒म् । एति॑ । द॒त्ते ।
प्रसू॑त्या॒ इति॑ प्र - सू॒त्यै । अ॒श्विनोः॑ । बा॒हुभ्या॑मि॒ति बा॒हु-भ्या॑म् । इति॑ । आ॒ह । अ॒श्विनो॑ ।
हि । दे॒वाना॑म् । अ॒द्धर्यू॑ इति॑ । आस्ता॑म् । पू॒ष्णः । हस्ता॑भ्या॒म् । इति॑ । आ॒ह । यत्यै॑ ।
प॒शवः॑ । वै । सोमः॑ । व्या॒न इति॑ वि - अ॒नः । उ॑पा॒शुस॑र्व॒न इत्यु॑पा॒शु - स॑र्व॒नः । यत्
। उ॑पा॒शुस॑र्व॒नमित्यु॑पा॒शु - स॑र्व॒नम् । अ॒भीति॑ । मिमी॑ते । व्या॒नमि॒ति वि - अ॒नम् । ए॒व ।
प॒शुषु॑ । दधा॒ति । इन्द्रा॑य । त्वा । इन्द्रा॑य । त्वा । इति॑ । मिमी॑ते । इन्द्रा॑य । हि । सोमः॑
। आ॒ह्रिय॑त॒ इत्या॑ - ह्रिय॑ते । पञ्च॑ । कृत्वः॑ । यजु॑षा । मिमी॑ते ।

17 TS 6.4.4.2

TS 6.4.4.2

Samhita Paata

पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः पाङ्क्तो यज्ञो यज्ञमेवाव रुन्धे पञ्च कृत्वस्तूष्णीं दश सं पद्यन्ते दशाक्षरा विराडन्नं
 विराड् विराजैवाच्चाद्यमव रुन्धे श्वात्राः स्थ वृत्रतुर इत्याहैष वा अपाः सोमपीथो य एवं वेद ना-
 पस्वार्तिमाच्छति यत्ते सोम दिवि ज्योतिरित्याहैभ्य एवैन- []

Pada Paata

पञ्चाक्षरेति पञ्च-अक्षरा । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे । पञ्च ।
 कृत्वः । तूष्णीम् । दश । समिति । पद्यन्ते । दशाक्षरेति दश - अक्षरा । विराडिति वि - राट्
 । अन्नम् । विराडिति वि - राट् । विराजेति वि - राजा । एव । अन्नाद्यमित्यन्न - अद्यम् । अवेति
 । रुन्धे । श्वात्राः । स्थ । वृत्रतुर इति वृत्र - तुरः । इति । आह । एषः । वै । अपाम् ।
 सोमपीथ इति सोम - पीथः । यः । एवम् । वेद । न । अपिस्वित्यप् - सु । आर्तिम् । ए-
 ति । ऋच्छति । यत् । ते । सोम । दिवि । ज्योतिः । इति । आह । एभ्यः । एव । एनम् ।

18 TS 6.4.4.3

TS 6.4.4.3

Samhita Paata

लोकेभ्यः सं भरति सोमो वै राजा दिशोऽभ्यङ्घ्यायथ स दिशोऽनु प्राविशत् प्रागपागुदङ्घरागित्याह
 दिग्भ्य एवैनं सं भरत्यथो दिशं एवास्मा अव रुन्धे ऽम्ब नि ष्वरेत्याह कामुका एनं स्त्रियो भवन्ति
 य एवं वेद यत् ते सोमादाभ्यं नाम जागृवीत्या- []

Pada Paata

लोकेभ्यः । समितिं । भरति । सोमः । वै । राजा । दिशः । अभीतिं । अङ्घ्यायत् । सः
 । दिशः । अनु । प्रेतिं । अविशत् । प्राक् । अपाक् । उदक् । अधराक् । इति । आह ।
 दिग्भ्य इति दिक् - भ्यः । एव । एनम् । समितिं । भरति । अथो इति । दिशः । एव ।
 अस्मै । अवेतिं । रुन्धे । अम्ब । नीतिं । स्वर । इति । आह । कामुकाः । एनम् । स्त्रि-
 यः । भवन्ति । यः । एवम् । वेद । यत् । ते । सोम । अदाभ्यम् । नाम । जागृवि । इति ।

19 TS 6.4.4.4

TS 6.4.4.4

Samhita Paata

-हैष वै सोमस्य सोमपीथो य एवं वेद न सौम्यामार्तिमाच्छति घ्नन्ति वा एतथ सोमं यदभिषुण्वन्त्यं
 शूनपं गृह्णाति त्रायंत एवैनं प्राणा वा अश्वः पशवः सोमो ऽशून पुनरपि सृजति प्राणानेव पशुषु
 दधाति द्वौद्वावपि सृजति तस्माद् द्वौद्वा प्राणाः ॥

Pada Paata

आ॒ह । ए॒षः । वै । सोम॑स्य । सोम॑पी॒थ इति॑ सोम - पी॒थः । यः । ए॒वम् । वेद॑ ।
 न । सौ॒म्याम् । आ॒र्तिम् । ए॒ति । ऋ॒च्छति॑ । घ्नन्ति॑ । वै । ए॒तत् । सोम॑म् । यत् ।
 अ॒भिषु॑ण्वन्तीत्य॑भि - सु॒न्वन्ति॑ । अ॒शून् । अ॒पेति॑ । गृ॒ह्णाति॑ । त्राय॑ते । ए॒व । ए॒नम् । प्रा॒णा
 इति॑ प्र - अ॒नाः । वै । अ॒शवः॑ । प॒शवः॑ । सोमः॑ । अ॒शून् । पुनः॑ । अ॒पीति॑ । सृ॒जति॑
 । प्रा॒णानिति॑ प्र - अ॒नान् । ए॒व । प॒शुषु॑ । दु॒धाति॑ । द्वा॒द्ववि॑ति द्वौ - द्वौ । अ॒पीति॑ । सृ॒जति॑
 । तस्मा॑त् । द्वा॒द्ववि॑ति द्वौ - द्वौ । प्रा॒णा इति॑ प्र - अ॒नाः ॥

20 TS 6.4.5.1**TS 6.4.5.1****Samhita Paata**

प्रा॒णो वा ए॒ष यदु॑पा॒शु र्यदु॑पा॒श्वग्रा॑ ग्रहा॑ गृ॒ह्यन्ते॑ प्रा॒णमे॒वानु॑ प्र य॑न्त्य॒रुणो॑ ह॒ स्माऽऽ*हौ॑प॒वेशिः॑ प्रात॒-
 स्सव॑न ए॒वाहं॑ य॒ज्ञः स॒ स्था॑पयामि तेन॒ ततः॑ स॒स्थिते॑न च॒रामी॑त्य॒ष्टौ कृ॒त्वोऽग्रे॑-ऽभिषु॑णो-त्य॒ष्टाक्ष॑रा
 गाय॑त्री गाय॑त्रं प्रा॑तस्सव॑नं प्रा॑तस्सव॑नमे॒व तेना॑ ऽऽ*प्रो॒त्येका॑दश॒ कृ॒त्वौ द्वि॒तीय॑-मेका॑दशाक्ष॒रा त्रि॒ष्टुप्
 त्रैष्टु॑भं मा॒द्वय॑दिन॒- []

Pada Paata

प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । वै । ए॒षः । यत् । उ॒पा॒शु रि॒त्युप॑-अ॒शुः । यत् । उ॒पा॒श्वग्रा॑ इत्यु॑पा॒शु
 - अ॒ग्राः । ग्रहाः॑ । गृ॒ह्यन्ते॑ । प्रा॒णमिति॑ प्र - अ॒नम् । ए॒व । अ॒नु । प्रेति॑ । य॒न्ति । अ॒रुणः॑

। ह । स्म । आह । औपवेशिरित्यौप - वेशिः । प्रातस्सवन इति प्रातः-सवने । एव ।
 अहम् । यज्ञम् । समितिं । स्थापयामि । तेन । ततः । सःस्थितेनेति सं-स्थितेन । चरामि
 । इति । अष्टौ । कृत्वः । अग्रे । अभीतिं । सुनोति । अष्टाक्षरेत्यष्टा - अक्षरा । गायत्री ।
 गायत्रम् । प्रातस्सवनमिति प्रातः - सवनम् । प्रातस्सवनमिति प्रातः - सवनम् । एव । तेन ।
 आमोति । एकादश । कृत्वः । द्वितीयम् । एकादशाक्षरेत्येकादश-अक्षरा । त्रिष्टुप् । त्रैष्टुभम्
 । माद्व्यन्दिनम् ।

21 TS 6.4.5.2

TS 6.4.5.2

Samhita Paata

सवनं माद्व्यन्दिनमेव सवनं तेनाऽऽमोति द्वादश कृत्वस्तृतीयं द्वादशाक्षरा जगती जागतं तृतीय-
 सवनं तृतीयसवनमेव तेनाऽऽमोत्येताः ह वाव स यज्ञस्य सःस्थितिमुवाचा स्कन्दायास्कन्नः हि
 तद्-यद्-यज्ञस्य सःस्थितस्य स्कन्दत्यथो खल्वाहुर्गायत्री वाव प्रातस्सवने नातिवादु इत्यनतिवादुक
 एनं भ्रातृव्यो भवति य एवं वेद तस्मादुष्टावष्टौ- []

Pada Paata

सवनम् । माद्व्यन्दिनम् । एव । सवनम् । तेन । आमोति । द्वादश । कृत्वः । तृतीयम्
 । द्वादशाक्षरेति द्वादश - अक्षरा । जगती । जागतम् । तृतीयसवनमिति तृतीय - सवनम् ।
 तृतीयसवनमिति तृतीय-सवनम् । एव । तेन । आमोति । एताम् । ह । वाव । सः ।
 यज्ञस्य । सःस्थितिमिति सं - स्थितिम् । उवाच । अस्कन्दाय । अस्कन्नम् । हि । तत् ।

यत् । य॒ज्ञस्य॑ । स॒स्थित॑स्येति॒ सं - स्थि॑तस्य । स्कन्द॑ति । अथो॒ इति॑ । खलु॑ । आ॒हुः ।
गा॒य॒त्री । वाव॑ । प्रा॒त॒स्स॒व॒न इति॑ प्रातः - स॒व॒ने । न । अ॒ति॒वाद् इत्य॑ति - वादे॑ । इति॑ ।
अन॑ति॒वा॒दुक् इत्य॑नति - वा॒दुक् । ए॒नम् । भ्रातृ॑व्यः । भ॒व॒ति । यः । ए॒वम् । वेद॑ । तस्मा॑त्
। अ॒ष्टाव॑ष्टा॒वित्य॑ष्टौ - अ॒ष्टौ ।

22 TS 6.4.5.3

TS 6.4.5.3

Samhita Paata

कृ॒त्वोऽभि॑षु॒त्यं ब्र॑ह्म॒वादि॑नो॒ वद॑न्ति॒ प॒वित्र॑व॒न्तोऽन्ये॑ ग॒र्हा गृ॑ह्यन्ते॒ किंप॑वि॒त्र उ॒पा॒शु॒रिति॑ वाक्प॑वि॒त्र
इति॑ ब्रू॒याद्वा॒चस्प॑तये॒ पव॑स्व वा॒जि॒न्नित्या॑ह वा॒चैवैनं॑ प॒वय॑ति वृ॒ष्णो अ॒शु॒भ्यामि॒त्याह॑ वृ॒ष्णो ह्ये॒-
ताव॑शू यौ सोम॑स्य॒ गभ॑स्ति॒पूत॑ इत्या॑ह गभ॑स्ति॒ना ह्ये॒नं प॒वय॑ति दे॒वो दे॒वानां॑ प॒वित्र॑म॒सीत्या॑ह दे॒वो
ह्येष॑- []

Pada Paata

कृ॒त्वः । अ॒भि॒षु॒त्यमि॒त्यंभि॑-सु॒त्यम् । ब्र॑ह्म॒वादि॑न् इति॑ ब्रह्म॒वादि॑नः । व॒द॒न्ति । प॒वित्र॑व॒न्त
इति॑ प॒वित्र॑ - व॒न्तः । अ॒न्ये । ग॒र्हाः । गृ॑ह्यन्ते । कि॒म्प॑वि॒त्र इति॑ किम् - प॒वित्रः । उ॒-
पा॒शु॒रित्यु॑प - अ॒शुः । इति॑ । वाक्प॑वि॒त्र इति॑ वाक्-प॒वित्रः । इति॑ । ब्रू॒यात् । वा॒चः
। प॑तये । प॒व॒स्व । वा॒जि॒न् । इति॑ । आ॒ह । वा॒चा । ए॒व । ए॒नम् । प॒व॒य॑ति । वृ॒-
षः । अ॒शु॒भ्यामि॒त्यशू॑ - भ्याम् । इति॑ । आ॒ह । वृ॒ष्णः । हि । ए॒तौ । अ॒शू इति॑

। यौ । सोमस्य । गर्भस्तिपूत इति गर्भस्ति - पूतः । इति । आह । गर्भस्तिना । हि ।
 एनम् । पवयति । देवः । देवानाम् । पवित्रम् । असि । इति । आह । देवः । हि । एषः ।

23 TS 6.4.5.4

TS 6.4.5.4

Samhita Paata

सन् देवानां पवित्रं येषां भागोऽसि तेभ्यस्त्वेत्याह येषां ह्येष भागस्तेभ्य एनं गृह्णाति स्वां कृतोऽसी-
 त्याह प्राणमेव स्वमकृत मधुमतीर्न इषस्कृधीत्याह सर्वमेवास्मा इदं स्वदयति विश्वेभ्यस्त्वेन्द्रियेभ्यो
 दिव्येभ्यः पार्थिवेभ्य इत्याहोभयेष्वेव देवमनुष्येषु प्राणान् दधाति मनस्त्वा- []

Pada Paata

सन् । देवानाम् । पवित्रम् । येषाम् । भागः । असि । तेभ्यः । त्वा । इति । आह ।
 येषाम् । हि । एषः । भागः । तेभ्यः । एनम् । गृह्णाति । स्वाङ्कृतः । असि । इति । आह ।
 । प्राणमिति प्र - अनम् । एव । स्वम् । अकृत । मधुमतीरिति मधु - मतीः । नः । इषः
 । कृधि । इति । आह । सर्वम् । एव । अस्मै । इदम् । स्वदयति । विश्वेभ्यः । त्वा ।
 इन्द्रियेभ्यः । दिव्येभ्यः । पार्थिवेभ्यः । इति । आह । उभयेषु । एव । देवमनुष्येष्विति देव
 - मनुष्येषु । प्राणानिति प्र - अनान् । दधाति । मनः । त्वा ।

24 TS 6.4.5.5

TS 6.4.5.5

Samhita Paata

ऽष्टित्याह मन एवाश्रुत उर्वन्तरिक्ष-मन्विहीत्याहा-न्तरिक्षदेवत्यो हि प्राणः स्वाहा त्वा सुभवः सूर्या-
येत्याह प्राणा वै स्वभवसो देवास्तेष्वेव पुरोक्षं जुहोति देवेभ्यस्त्वा मरीचिपेभ्य इत्याहा ऽऽदित्यस्य
वै रश्मयो देवा मरीचिपास्तेषां तद् भागधेयं तानेव तेन प्रीणाति यदि कामयेत वरषुकः पर्जन्यः- []

Pada Paata

अष्टु । इति । आह । मनः । एव । आश्रुते । उरु । अन्तरिक्षम् । अन्विति । इहि । इति
। आह । अन्तरिक्षदेवत्यं इत्यन्तरिक्ष-देवत्यः । हि । प्राण इति प्र - अनः । स्वाहा । त्वा
। सुभव इति सु - भवः । सूर्याय । इति । आह । प्राणा इति प्र - अनाः । वै । स्वभवसु
इति स्व - भवसुः । देवाः । तेषु । एव । पुरोक्षमिति परः - अक्षम् । जुहोति । देवेभ्यः
। त्वा । मरीचिपेभ्य इति मरीचि - पेभ्यः । इति । आह । आदित्यस्य । वै । रश्मयः ।
देवाः । मरीचिपा इति मरीचि-पाः । तेषाम् । तत् । भागधेयमिति भाग-धेयम् । तान् । एव
। तेन । प्रीणाति । यदि । कामयेत । वरषुकः । पर्जन्यः ।

25 TS 6.4.5.6

TS 6.4.5.6

Samhita Paata

स्यादिति नीचा हस्तेन नि मृज्याद्-वृष्टिमेव नि यच्छति यदि कामयेतावरूषुकः स्यादित्युत्तानेन
नि मृज्याद्-वृष्टिमेवोद्-यच्छति यद्यभिचरेदमुं जह्यथ त्वा होष्यामीति ब्रूयादाहुतिमेवैनं प्रेप्सन् हन्ति
यदि दूरे स्यादा तमितोस्तिष्ठेत् प्राणमेवास्यानुगत्य हन्ति यद्यभिचरेदमुष्य- []

Pada Paata

स्यात् । इति । नीचा । हस्तेन । नीति । मृज्यात् । वृष्टिम् । एव । नीति । यच्छति ।
यदि । कामयेत । अवरूषुकः । स्यात् । इति । उत्तानेनेत्युत् - तानेन । नीति । मृज्यात्
। वृष्टिम् । एव । उदिति । यच्छति । यदि । अभिचरेदित्यभि - चरेत् । अमुम् । जहि ।
अथ । त्वा । होष्यामि । इति । ब्रूयात् । आहुतिमित्या - हुतिम् । एव । एनम् । प्रेप्सन्निति
प्र-ईप्सन् । हन्ति । यदि । दूरे । स्यात् । एति । तमितोः । तिष्ठेत् । प्राणमिति प्र - अनम्
। एव । अस्य । अनुगत्येत्यनु - गत्य । हन्ति । यदि । अभिचरेदित्यभि - चरेत् । अमुष्य
।

26 TS 6.4.5.7

TS 6.4.5.7

Samhita Paata

त्वा प्राणे सादयामीति सादयेदसंनो वै प्राणः प्राणमेवास्य सादयति षड्विंशशुभिः पवयति षड् वा
ऋतव ऋतुभिरेवैनं पवयति त्रिः पवयति त्रय इमे लोका एभिरेवैनं लोकैः पवयति ब्रह्मवादिनो

वदन्ति कस्माँश्च सत्यात् त्रयः पशूनां हस्तादाना इति यत् त्रिरुपांश्च शुं हस्तेन विगृह्णाति तस्मात्
त्रयः पशूनां हस्तादानाः पुरुषो () हस्ती मर्कटः ॥

Pada Paata

त्वा । प्राण इति प्र - अने । सादयामि । इति । सादयेत् । असन्नः । वै । प्राण इति
प्र - अनः । प्राणमिति प्र - अनम् । एव । अस्य । सादयति । षड्भिरिति षट् - भिः ।
अशुभिरित्यशु - भिः । पवयति । षट् । वै । ऋतवः । ऋतुभिरित्यृतु - भिः । एव ।
एनम् । पवयति । त्रिः । पवयति । त्रयः । इमे । लोकाः । एभिः । एव । एनम् ।
लोकैः । पवयति । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । कस्मात् । सत्यात् । त्रयः ।
पशूनाम् । हस्तादाना इति हस्त - आदानाः । इति । यत् । त्रिः । उपाशुमित्युप - अशुम्
। हस्तेन । विगृह्णातीति वि - गृह्णाति । तस्मात् । त्रयः । पशूनाम् । हस्तादाना इति हस्त -
आदानाः । पुरुषः () । हस्ती । मर्कटः ॥

27 TS 6.4.6.1

TS 6.4.6.1

Samhita Paata

देवा वै यद् यज्ञेऽकुर्वत् तदसुरा अकुर्वत् ते देवा उपाशौ यज्ञं सस्थाप्यमपश्यन् तमुपाशौ
समस्थापयन् तेऽसुरा वज्रमुद्यत्य देवानभ्यायन्त् ते देवा बिभ्यन् इन्द्रमुपाधावन् तानिन्द्रोऽन्तर्यामेणा-
न्तरधत्त तदन्तर्यामस्यान्तर्यामत्वं यदन्तर्यामो गृह्यते भ्रातृव्यानेव तद् यजमानोऽन्तर्द्धत्तेऽन्तस्ते- []

Pada Paata

देवाः । वै । यत् । यु॒ज्ञे । अ॒कुर्व॑त । तत् । असु॑राः । अ॒कुर्व॑त । ते । देवाः ।
 उ॒पा॒शा॒वित्यु॑प - अ॒शौ । यु॒ज्ञम् । स॒स्थाप्य॑मिति॒ सं - स्थाप्य॑म् । अ॒प॒श्य॑न् । तम् ।
 उ॒पा॒शा॒वित्यु॑प - अ॒शौ । स॒मिति॑ । अ॒स्थाप॑यन् । ते । असु॑राः । व॒ज्रम् । उ॒द्यत्ये॑त्युत् -
 यत्य॑ । देवान् । अ॒भीति॑ । आ॒य॒न्त । ते । देवाः । बिभ्य॑तः । इन्द्र॑म् । उपेति॑ । अ॒धा॒व॒न् ।
 । तान् । इन्द्रः॑ । अ॒न्तर्या॑मेणे॒त्यन्तः - या॒मेन॑ । अ॒न्तः । अ॒ध॒त्त । तत् । अ॒न्तर्या॑मस्ये॒त्यन्तः
 - या॒मस्य॑ । अ॒न्तर्या॑म॒त्वमित्य॑न्तर्या॒म - त्वम् । यत् । अ॒न्तर्या॑म इत्य॑न्तः-या॒मः । गृ॒ह्यते॑ ।
 भ्रातृ॑व्यान् । ए॒व । तत् । यज॑मानः । अ॒न्तः । धृ॒त्ते । अ॒न्तः । ते ।

28 TS 6.4.6.2**TS 6.4.6.2****Samhita Paata**

द॒धामि॑ द्यावा॑पृथि॒वी अ॒न्तरु॑-व॒न्तरि॑क्ष-मि॒त्याहै॑भिरे॒व लो॒कैर्यज॑मानो॒ भ्रातृ॑व्यान्तर्द्ध॒त्ते ते दे॒वा अ॒-
 म॒न्यन्ते॑न्द्रो॒ वा इ॒दम॑भू॒द्यद् व॒यस् स्म॑ इति॒ तेऽब्रु॑वन् म॒घव॑न्ननु॒ न आ भ॒जेति॑ स॒जोषा॑ दे॒वैरव॑रैः
 परै॒श्चेत्य॑ब्रवी॒द्ये चै॒व दे॒वाः परे॑ ये चाव॑रे॒ तानु॑भया- []

Pada Paata

द॒धामि॑ । द्यावा॑पृथि॒वी इति॑ द्यावा॑ - पृथि॒वी । अ॒न्तः । उ॒रु । अ॒न्तरि॑क्षम् । इति॑ । आ॒ह । ए॒भिः

। ए॒व । लो॒कैः । यज॑मानः । भ्रातृ॑व्यान् । अ॒न्तः । धृ॒त्ते । ते । दे॒वाः । अ॒म॒न्य॒न्तु । इन्द्रः॑
 । वै । इ॒दम् । अ॒भूत् । यत् । व॒यम् । स्मः । इति॑ । ते । अ॒ब्रु॒वन् । म॒घव॑न्निति॒ म॒घ - व॒न् ।
 । अ॒न्विति॑ । नः । ए॒ति । भ॒ज् । इति॑ । स॒जोषा॑ इति॑ स - जोषाः॑ । दे॒वैः । अ॒वरैः । परैः॑ ।
 च । इति॑ । अ॒ब्र॒वीत् । ये । च । ए॒व । दे॒वाः । परैः॑ । ये । च । अ॒वरैः । तान् । उ॒भया॑न् ।

29 TS 6.4.6.3

TS 6.4.6.3

Samhita Paata

न॒न्वाभ॑जत् स॒जोषा॑ दे॒वैर॑वरैः परैश्चेत्याह॒ ये चै॒व दे॒वाः परे॑ ये चा॒वरैः तानु॑भया॒न॒न्वाभ॑ज॒त्यन्त॑र्या॒मे
 म॒घव॑न् मा॒दय॑स्वेत्याह॒ य॒ज्ञादे॒व यज॑मानं॒ नान्तरे॑त्यु॒पया॑म॒गृही॑तो ऽसीत्या॒हापा॑नस्य॒ धृत्यै॑ यदु॒भावं॑प॒-
 वि॒त्रौ गृ॒ह्येया॑तां प्रा॒णम॑पा॒नोऽनु॑ न्यृच्छेत् प्र॒मायु॑कः स्यात् प॒वित्रं॑वानन्त॒र्यामो॑ गृह्यते- []

Pada Paata

अ॒न्वाभ॑ज॒दित्य॑नु - आभ॑जत् । स॒जोषा॑ इति॑ स - जोषाः॑ । दे॒वैः । अ॒वरैः । परैः॑ । च ।
 इति॑ । आ॒ह । ये । च । ए॒व । दे॒वाः । परैः॑ । ये । च । अ॒वरैः । तान् । उ॒भया॑न् ।
 अ॒न्वाभ॑ज॒तीत्य॑नु- आभ॑जति । अ॒न्त॒र्या॒म इत्य॑न्तः - या॒मे । म॒घव॑न्निति॒ म॒घ - व॒न् । मा॒दय॑स्व
 । इति॑ । आ॒ह । य॒ज्ञात् । ए॒व । यज॑मानम् । न । अ॒न्तः । ए॒ति । उ॒पया॑म॒गृही॑त
 इत्यु॑पया॒म॒गृही॑तः । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । अ॒पा॒नस्ये॑त्य॒प - अ॒नस्य॑ । धृत्यै॑ । यत् । उ॒भौ
 । अ॒प॒वि॒त्रौ । गृ॒ह्येया॑ताम् । प्रा॒णमि॑ति॒ प्र-अ॒नम् । अ॒पा॒न इत्य॑प - अ॒नः । अनु॑ । नीति॑ ।
 ऋच्छेत् । प्र॒मायु॑क॒ इति॑ प्र-मायु॑कः । स्यात् । प॒वित्रं॑वा॒निति॑ प॒वित्रं - वा॒न् । अ॒न्त॒र्या॒म इत्य॑न्तः

- यामः । गृह्यते ।

30 TS 6.4.6.4

TS 6.4.6.4

Samhita Paata

प्राणापा॒नयो॒र्विधृ॑त्यै प्राणापा॒नौ वा ए॒तौ यदु॑पा॒श्चन्त॑र्या॒मौ व्या॒न उ॒पा॒श्शु स॑र्व॒नो यं का॒मये॑त प्र॒मा॒यु॒कः स्या॒दित्य॑सं॒ स्पृष्टौ॑ तस्य॑ सा॒दये॑द् व्या॒नेनै॒वास्य॑ प्राणापा॒नौ वि च्छि॑न॒त्ति ता॒जक् प्र मी॑य॒ते यं का॒मये॑त सर्व॒मायु॑रि॒यादि॒ति सं स्पृष्टौ॑ तस्य॑ सा॒दये॑द् व्या॒नेनै॒वास्य॑ प्राणापा॒नौ सं त॑नोति॒ सर्व॒मायु॑रेति ॥

Pada Paata

प्रा॒णापा॒नयो॒रिति॑ प्राण - अ॒पा॒नयोः॑ । वि॒धृ॑त्या॒ इति॑ वि - धृ॒त्यै । प्रा॒णापा॒नावि॒ति प्राण - अ॒पा॒नौ । वै । ए॒तौ । यत् । उ॒पा॒श्चन्त॑र्या॒मावि॒त्युपा॑श्शु - अ॒न्तर्या॒मौ । व्या॒न इति॑ वि - अ॒नः । उ॒पा॒श्शुस॑र्व॒न इत्यु॑पा॒श्शु - स॑र्व॒नः । यम् । का॒मये॑त । प्र॒मा॒यु॒क इति॑ प्र - मा॒यु॒कः । स्या॒त् । इति॑ । अ॒संस्पृष्टा॑वित्य॒सं - स्पृष्टौ॑ । तस्य॑ । सा॒दये॑त् । व्या॒नेनेति॑ वि - अ॒नेन॑ । ए॒व । अ॒स्य । प्रा॒णापा॒नावि॒ति प्राण - अ॒पा॒नौ । वी॒ति । छि॑न॒त्ति । ता॒जक् । प्रेति॑ । मी॒य॒ते । यम् । का॒मये॑त । सर्व॑म् । आ॒युः । इ॒यात् । इति॑ । संस्पृष्टा॑विति॒ सं-स्पृष्टौ॑ । तस्य॑ । सा॒दये॑त् । व्या॒नेनेति॑ वि-अ॒नेन॑ । ए॒व । अ॒स्य । प्रा॒णापा॒नावि॒ति प्राण - अ॒पा॒नौ । समि॒ति । त॑नोति॒ । सर्व॑म् । आ॒युः । ए॒ति ॥

31 TS 6.4.7.1

TS 6.4.7.1

Samhita Paata

वाग्वा एषा यदैन्द्रवायवो यदैन्द्रवायवाग्रा ग्रहा गृह्यन्ते वाचमेवानु प्र यन्ति वायुं देवा अब्रुवन्थ
सोमः राजानः हनामेति सोऽब्रवीद् वरं वृणै मदग्रा एव वो ग्रहा गृह्यान्ता इति तस्मादैन्द्रवायवाग्रा
ग्रहा गृह्यन्ते तमघ्नन्थ सोऽपूयत् तं देवा नोपाधृष्णुवन् ते वा युमब्रुवन्निमं नः स्वदुये- []

Pada Paata

वाक् । वै । एषा । यत् । ऐन्द्रवायव इत्यैन्द्र - वायवः । यत् । ऐन्द्रवायवाग्रा इत्यैन्द्र-
वायव - अग्राः । ग्रहाः । गृह्यन्ते । वाचम् । एव । अनु । प्रेति । यन्ति । वायुम्
। देवाः । अब्रुवन् । सोमम् । राजानम् । हनाम् । इति । सः । अब्रवीत् । वरम् ।
वृणै । मदग्रा इति मत् - अग्राः । एव । वः । ग्रहाः । गृह्यान्तै । इति । तस्मात् ।
ऐन्द्रवायवाग्रा इत्यैन्द्रवायव - अग्राः । ग्रहाः । गृह्यन्ते । तम् । अघ्नन् । सः । अपूयत्
। तम् । देवाः । न । उपेति । अधृष्णुवन् । ते । वायुम् । अब्रुवन् । इमम् । नः । स्वदुय ।

32 TS 6.4.7.2

TS 6.4.7.2

Samhita Paata

-ति॑ सौ॒ऽब्रवी॑द् वरं॑ वृ॒णै म॒द्दे॒व॒त्या॑न्ये॒व वः॑ पात्रा॑ण्यु॒च्यान्ता॑ इति॑ तस्मा॑न्नानादे॒व॒त्या॑नि सन्ति॑ वा॒य॒व्या॑-
न्यु॒च्यन्ते॑ तमे॒भ्यो वा॒युरे॒वास्व॑द॒यत् तस्मा॑द्यत् पू॒र्यति॑ तत् प्र॒वा॒ते वि ष॑जन्ति वा॒युर॒हि तस्य॑ पव॒यिता॑
स्व॑द॒यिता॑ तस्य॑ वि॒ग्रह॑णं नावि॒न्दन्त् सादि॑तिर॒ब्रवी॑द् वरं॑ वृ॒णा अथ॑ मया॒ वि गृ॑ही॒द्धं म॒द्दे॒व॒त्या॑ ए॒व
वः सोमाः॑ - []

Pada Paata

इति॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त् । वरं॑ । वृ॒णै । म॒द्दे॒व॒त्या॑नीति॑ मत्-दे॒व॒त्या॑नि । ए॒व । वः । पात्रा॑णि
। उ॒च्यान्तै॑ । इति॑ । तस्मा॑त् । ना॒ना॒दे॒व॒त्या॑नीति॑ नाना - दे॒व॒त्या॑नि । सन्ति॑ । वा॒य॒व्या॑नि ।
उ॒च्यन्ते॑ । तम् । ए॒भ्यः । वा॒युः । ए॒व । अ॒स्व॒द॒यत् । तस्मा॑त् । यत् । पू॒र्यति॑ । तत् ।
प्र॒वा॒त् इति॑ प्र - वा॒ते । वी॒ति । स॒ज॒न्ति॑ । वा॒युः । हि । तस्य॑ । प॒व॒यिता॑ । स्व॑द॒यिता॑ ।
तस्य॑ । वि॒ग्रह॑ण॒मिति॑ वि - ग्रह॑णम् । न । अ॒वि॒न्दन्त् । सा । अदि॑तिः । अ॒ब्रवी॑त् । वरं॑ ।
वृ॒णै । अथ॑ । मया॑ । वी॒ति । गृ॑ही॒द्धम् । म॒द्दे॒व॒त्या॑ इति॑ मत् - दे॒व॒त्याः॑ । ए॒व । वः । सोमाः॑ ।

33 TS 6.4.7.3

TS 6.4.7.3

Samhita Paata

सु॒न्ना अ॒सु-न्नि॒त्युप॒या॒मगृ॑हीतोऽसी-त्या॒हा-दि॒तिदे॒वत्या॑स्तेन॒ यानि॑ हि दा॒रु॒मया॑णि पा॒त्रा॑ण्य॒स्यै ता॒नि
यो॒नेः सं॒भू॒तानि॑ यानि॑ मृ॒न्मया॑नि सा॒क्षात् ता॒न्य॒स्यै तस्मा॑दे॒वमा॑ह॒ वाग्वा॑ परा॒च्य-व्या॑कृ॒ताऽव॑दत् ते
दे॒वा इन्द्र॑म॒ब्रुव॑न्नि॒मां नो॒ वाचं॑ व्याकु॒र्विति॑ सोऽब्र॑वीद् वरं॑ वृ॒णै म॒ह्यं चै॒वैष वा॒यवे॑ च स॒ह () गृ॑ह्याता
इति॑ तस्मा॑दैन्द्रवा॒यवः स॒ह गृ॑ह्यते॒ तामिन्द्रो॑ म॒द्ध्यतो॑ऽव॒क्रम्य॑ व्याक॑रोत् तस्मा॑दियं॒ व्याकृ॑ता वागु॑द्यते
तस्मा॑त् स॒कृदिन्द्रा॑य म॒द्ध्यतो॑ गृ॑ह्यते॒ द्वि॒र्वा॒यवे॑ द्वौ हि स वरा॑ववृ॒णीत ॥

Pada Paata

सु॒न्नाः । अ॒सुन् । इति॑ । उ॒प॒या॒मगृ॑हीत॒ इत्यु॑प॒या॒म-गृ॑हीतः । अ॒सि । इति॑ । आ॒ह । अ॒दि-
ति॒दे॒वत्या॑ इत्य॑दि॒ति - दे॒वत्याः॑ । तेन॑ । यानि॑ । हि । दा॒रु॒मया॑णीति॑ दा॒रु-मया॑नि । पा॒त्रा॑णि
। अ॒स्यै । तानि॑ । यो॒नेः । सं॒भू॒तानी॑ति॒ सं - भू॒तानि॑ । यानि॑ । मृ॒न्मया॑नीति॑ मृत् - मया॑नि ।
सा॒क्षादि॑ति॒ स - अ॒क्षात् । तानि॑ । अ॒स्यै । तस्मा॑त् । ए॒वम् । आ॒ह । वाक् । वै । परा॑ची
। अ॒व्या॑कृ॒तेत्य॑वि - आ॒कृ॒ता । अ॒व॒दत् । ते । दे॒वाः । इन्द्र॑म् । अ॒ब्रुव॑न् । इ॒माम् । नः ।
वाच॑म् । व्याकु॒र्विति॑ वि - आकु॑रु । इति॑ । सः । अ॒ब्र॑वीत् । वर॑म् । वृ॒णै । म॒ह्यम् । च
। ए॒व । ए॒षः । वा॒यवे॑ । च । स॒ह () । गृ॑ह्या॒तै । इति॑ । तस्मा॑त् । ऐन्द्र॑वा॒यव इत्यैन्द्र॑
- वा॒यवः । स॒ह । गृ॑ह्यते । ताम् । इन्द्रः॑ । म॒द्ध्यतः॑ । अ॒व॒क्रम्ये॑त्य॒व - क्र॒म्यं । व्याक॑रो-
दि॒ति वि - आक॑रोत् । तस्मा॑त् । इ॒यम् । व्याकृ॑तेति॑ वि-आकृ॑ता । वाक् । उ॒द्यते॑ । तस्मा॑त्
। स॒कृत् । इन्द्रा॑य । म॒द्ध्यतः॑ । गृ॑ह्यते । द्विः । वा॒यवे॑ । द्वौ । हि । सः । वरौ॑ । अवृ॒णीत ॥

34 TS 6.4.8.1

TS 6.4.8.1

Samhita Paata

मि॒त्रं दे॒वा अ॒ब्रु॒वन्थ॑ सोमः॑ राजा॑नः॑ ह॒ना॒मेति॑ सौ॒ऽब्र॒वी॒न्नाहः॑ सर्व॑स्य॒ वा अ॒हं मि॒त्रम॒स्मीति॑ तम॑ब्रुवन्.
ह॒ना॒मैवेति॑ सौ॒ऽब्र॒वी॒द् वरं॑ वृ॒णै प॒यसा॑ मे॒ सोमः॑ श्री॒ण॒न्निति॑ तस्मा॑न्-मै॒त्राव॑रु॒णं प॒यसा॑ श्री॒ण॒न्ति
तस्मा॑त् प॒शवो॑ऽपा॒क्राम॑न् मि॒त्रः सन् क्रू॒रम॑क॒रिति॑ क्रू॒रमि॑व॒ खलु॑ वा ए॒षः - []

Pada Paata

मि॒त्रम् । दे॒वाः । अ॒ब्रु॒वन् । सोम॑म् । राजा॑नम् । ह॒ना॒म् । इति॑ । सः । अ॒ब्र॒वी॒त् । न ।
अ॒हम् । सर्व॑स्य । वै । अ॒हम् । मि॒त्रम् । अ॒स्मि॒ । इति॑ । तम् । अ॒ब्रु॒वन् । ह॒ना॑म् । ए॒व
। इति॑ । सः । अ॒ब्र॒वी॒त् । वर॑म् । वृ॒णै । प॒यसा॑ । ए॒व । मे॒ । सोम॑म् । श्री॒ण॒न् । इति॑
। तस्मा॑त् । मै॒त्राव॑रु॒णमि॑ति॒ मैत्रा॑ - व॒रु॒णम् । प॒यसा॑ । श्री॒ण॒न्ति॒ । तस्मा॑त् । प॒शवः॑ । अ॒पे॒॒ति॑ । अ॒क्राम॑न् । मि॒त्रः । सन् । क्रू॒रम् । अ॒कः॑ । इति॑ । क्रू॒रम् । इ॒व । खलु॑ । वै । ए॒षः ।

35 TS 6.4.8.2

TS 6.4.8.2

Samhita Paata

करोति॑ यः सोमे॑न॒ यज॑ते॒ तस्मा॑त् प॒शवोऽप॑ क्राम॒न्ति॒ यन्मै॑त्रावरु॒णं पय॑सा श्रीणाति॑ प॒शुभिरे॑व तन्मि॒-
त्रः॑ संम॒र्द्धय॑ति॒ प॒शुभिर्यज॑मानं॒ पुरा॑ खलु॒ वावै॑वं मि॒त्रोऽवे॑दप॒ मत् क्रूरं॑ च॒क्रुषः॑ प॒शवः॑ क्रमिष्य॒न्तीति॑
तस्मा॑दे॒वम॑वृणीत् वरु॑णं दे॒वा अ॑ब्रुवन् त्वयाऽ॒श॒भुवा॑ सोमः॒ राजा॑नः॒ हना॑मेति॒ सोऽब्र॑वीद् वरं॑ वृणै॒
मह्यं॑ चै- []

Pada Paata

क॒रोति॑ । यः । सोमे॑न । यज॑ते । तस्मा॑त् । प॒शवः॑ । अपेति॑ । क्राम॒न्ति॒ । यत् ।
मै॒त्रावरु॑णमिति॑ मै॒त्रा-वरु॑णम् । पय॑सा । श्रीणाति॑ । प॒शुभिरिति॑ प॒शु - भिः॑ । ए॒व । तत् ।
मि॒त्रम् । संम॒र्द्धय॑तीति॑ सं - अ॒र्द्धय॑ति । प॒शुभिरिति॑ प॒शु - भिः॑ । यज॑मानम् । पुरा॑ । खलु॑ ।
वा॒व । ए॒वम् । मि॒त्रः । अ॒वेत् । अपेति॑ । मत् । क्रूरम् । च॒क्रुषः॑ । प॒शवः॑ । क्रमि॑ष्यन्ति ।
इति॑ । तस्मा॑त् । ए॒वम् । अ॒वृणी॑त् । वरु॑णम् । दे॒वाः । अ॒ब्रुव॑न् । त्वया॑ । अ॒श॒भुवे॑त्य॒श॒-
भुवा॑ । सोम॑म् । राजा॑नम् । ह॒ना॒म् । इति॑ । सः । अ॒ब्र॑वीत् । वरं॑ । वृणै॑ । मह्यं॑ । च ।

36 TS 6.4.8.3

TS 6.4.8.3

Samhita Paata

वैष मि॒त्राय॑ च स॒ह गृ॑ह्याता॒ इति॑ तस्मा॑न्मै॒त्रावरु॑णः स॒ह गृ॑ह्यते॒ तस्मा॑द् राजा॒ राजा॑नमः॒श॒भुवा॑ घ्नन्ति॒
वैश्ये॑न॒ वैश्यः॑ शू॒द्रेण॑ शू॒द्रं न वा॑ इ॒दं दि॒वा न नक्त॑मासीद॒व्यावृ॑त्तं ते दे॒वा मि॒त्रावरु॑णावब्रुवन्नि॒दं नो॑
विवा॑सय॒तमिति॑ ताव॑ब्रूतां॒ वरं॑ वृणावहा॒ एकं॑ ए॒वाऽऽ॒वत् पूर्वो॑ ग्रहो॒ गृह्या॑ता॒ इति॑ तस्मा॑दैन्द्रवा॒यवः॑

() पूर्वो मैत्रावरुणाद्-गृह्यते प्राणापानौ ह्येतौ यदुपाश्-श्चन्तर्यामौ मित्रोऽहरजनयद्-वरुणो रात्रिं ततो वा इदं व्यौच्छद्यन्-मैत्रावरुणो गृह्यते व्युष्ट्यै ॥

Pada Paata

एव । एषः । मित्राय । च । सह । गृह्यातै । इति । तस्मात् । मैत्रावरुण इति मैत्रा -
वरुणः । सह । गृह्यते । तस्मात् । राज्ञी । राजानम् । अश्शभुवेत्यश्श - भुवी । घ्नन्ति ।
वैश्येन । वैश्यम् । शूद्रेण । शूद्रम् । न । वै । इदम् । दिवा । न । नक्तम् । आसीत्
। अव्यावृत्तमित्यवि - आवृत्तम् । ते । देवाः । मित्रावरुणाविति मित्रा - वरुणौ । अब्रुवन् ।
इदम् । नः । वीति । वासयत् । इति । तौ । अब्रूताम् । वरम् । वृणावहै । एकः ।
एव । आवत् । पूर्वः । ग्रहः । गृह्यातै । इति । तस्मात् । ऐन्द्रवायव इत्यैन्द्र - वायवः ()
। पूर्वः । मैत्रावरुणादिति मैत्रा - वरुणात् । गृह्यते । प्राणापानाविति प्राण - अपानौ । हि ।
एतौ । यत् । उपाश्चन्तर्यामावित्युपाश्शु-अन्तर्यामौ । मित्रः । अहः । अजनयत् । वरुणः
। रात्रिम् । ततः । वै । इदम् । वीति । औच्छत् । यत् । मैत्रावरुण इति मैत्रा-वरुणः ।
गृह्यते । व्युष्ट्या इति वि - उष्ट्यै ॥

37 TS 6.4.9.1

TS 6.4.9.1

Samhita Paata

यस्स्य शिरोऽच्छिद्यत् ते देवा अश्विनावब्रुवन् मिषजौ वै स्थं इदं यस्स्य शिरः प्रति धत्तमिति

ताव॑ब्रूतां॒ वरं॑ वृ॒णाव॑है॒ ग्रहं॑ ए॒व ना॒वत्रा॑पि॒ गृह्य॑ता॒मिति॑ ता॒भ्या-मे॒तमा॑श्विन-म॑गृह्णन् ततो॒ वै तौ य॒-
ज्ञस्य॑ शि॒रः प्र॒त्यध॑त्तां॒ यदा॑श्विनो गृह्यते॑ य॒ज्ञस्य॑ निष्कृ॑त्यै॒ तौ दे॒वा अ॑ब्रुवन्न॒पूतौ॑ वा इ॒मौ म॑नुष्यच॒रौ- []

Pada Paata

य॒ज्ञस्य॑ । शि॒रः । अ॒च्छिद्य॑त् । ते । दे॒वाः । अ॒श्विनौ॑ । अ॒ब्रुव॑न् । भि॒षजौ॑ । वै । स्थः ।
इ॒दम् । य॒ज्ञस्य॑ । शि॒रः । प्र॒तीति॑ । ध॒त्तम् । इति॑ । तौ । अ॒ब्रूता॑म् । वरं॑म् । वृ॒णाव॑है ।
ग्रहं॑ । ए॒व । नौ । अत्र॑ । अ॒पीति॑ । गृह्य॑ता॒म् । इति॑ । ता॒भ्याम् । ए॒तम् । आ॒श्विनम् ।
अ॒गृह्ण॑न् । ततः॑ । वै । तौ । य॒ज्ञस्य॑ । शि॒रः । प्र॒तीति॑ । अ॒ध॒त्ताम् । यत् । आ॒श्विनः ।
गृह्य॑ते । य॒ज्ञस्य॑ । निष्कृ॑त्या॒ इति॑ निः - कृ॒त्यै । तौ । दे॒वाः । अ॒ब्रुव॑न् । अ॒पूतौ॑ । वै ।
इ॒मौ । म॑नुष्यच॒राविति॑ मनुष्य - च॒रौ ।

38 TS 6.4.9.2

TS 6.4.9.2

Samhita Paata

भि॒षजा॒विति॑ तस्मा॑द् ब्राह्म॒णेन॑ भेष॒जं न का॒र्यम॑पू॒तो ह्ये॑(1)षो ऽमे॒द्भ्यो यो भि॒षक्तौ॑ ब॒हिष्प॑वमा॒नेन॑
पव॑यित्वा ता॒भ्या-मे॒तमा॑श्विन-म॑गृह्णन् तस्मा॑द् ब॒हिष्प॑वमा॒ने स्तु॑त आ॑श्विनो गृह्यते॑ तस्मा॑दे॒वं वि॒दुषां॑
ब॒हिष्प॑वमा॒न उ॑प॒सद्यः॑ प॒वित्रं॑ वै ब॒हिष्प॑वमा॒न आ॒त्मानं॑मे॒व प॑वयते॒ तयो॑ऽस्त्रे॒धा भैष॑ज्यं॒ वि न्य॑दधु॒रग्नौ॑
तृ॒तीयम॑प्सु तृतीयं ब्राह्म॒णे तृतीयं॑ तस्मा॑दुदपा॒त्र- []

Pada Paata

भि॒षजौ॑ । इति॑ । तस्मा॑त् । ब्रा॒ह्म॒णेन॑ । भे॒षज॑म् । न । का॒र्यम् । अपू॑तः । हि । ए॒षः । अ॒मे॒द्धयः॑ । यः । भि॒षक् । तौ । ब॒हि॒ष्प॒व॒मा॒नेनेति॑ ब॒हिः - प॒व॒मा॒नेन॑ । प॒व॒यित्वा॑ । ता॒भ्याम् । ए॒तम् । आ॒श्विन॑म् । अ॒गृ॒ह्ण॒न् । तस्मा॑त् । ब॒हि॒ष्प॒व॒मा॒न इति॑ ब॒हिः-प॒व॒मा॒ने । स्तु॒ते । आ॒श्विनः॑ । गृ॒ह्ण॒ते । तस्मा॑त् । ए॒वम् । वि॒दुषा॑ । ब॒हि॒ष्प॒व॒मा॒न इति॑ ब॒हिः - प॒व॒मा॒नः । उ॒प॒स॒द्य इत्यु॑प - सद्यः॑ । प॒वि॒त्रम् । वै । ब॒हि॒ष्प॒व॒मा॒न इति॑ ब॒हिः - प॒व॒मा॒नः । आ॒त्मा॒नम् । ए॒व । प॒व॒य॒ते । तयोः॑ । त्रे॒धा । भै॒ष॒ज्यम् । वि । नी॒ति । अ॒द॒धुः । अ॒ग्नौ । तृ॒तीयम् । अ॒प्ति॒स्व॒त्य॑प्-सु । तृ॒तीयम् । ब्रा॒ह्म॒णे । तृ॒तीयम् । तस्मा॑त् । उ॒द॒पा॒त्रमि॒त्यु॒द - पा॒त्रम् ।

39 TS 6.4.9.3**TS 6.4.9.3****Samhita Paata**

-मु॒पनि॒धाय॑ ब्रा॒ह्म॒णं दक्षि॑णतो नि॒षाद्य॑ भे॒षजं॑ कु॒र्याद् याव॑दे॒व भे॒षजं॑ तेन॑ करोति स॒म॒र्द्धु॑कमस्य कृतं भ॑वति ब्रह्म॒वा॒दिनो॑ वदन्ति कस्मा॑त् स॒त्यादे॒कपा॒त्रा द्वि॒दे॒व॒त्या गृ॒ह्यन्ते॑ द्वि॒पात्रा॑ हूयन्त॒ इति॑ यदे॒कपा॒त्रा गृ॒ह्यन्ते॑ तस्मा॑दे॒कौऽन्त॒र॒तः प्रा॒णो द्वि॒पात्रा॑ हूयन्ते तस्मा॑द् द्वौ॒द्वौ ब॒हि॒ष्ठा॑त् प्रा॒णाः प्रा॒णा वा ए॒ते यद् द्वि॒दे॒व॒त्याः प॒शव॑ इडा॒ यदि॒डां पूर्वा॑ द्वि॒दे॒व॒त्येभ्य॑ उप॒ह्वये॑त- []

Pada Paata

उ॒प॒नि॒धा॒येत्यु॒प - नि॒धा॒यं । ब्रा॒ह्म॒णम् । दु॒क्षि॒णतः । नि॒षाद्येति॑ नि - साद्यं । भे॒ष॒जम् । कुर्या॑त् ।
 । याव॑त् । ए॒व । भे॒ष॒जम् । तेन॑ । क॒रो॒ति । स॒म॒दर्ध॑क॒मिति॑ सं - अ॒दर्ध॑कम् । अ॒स्य । कृ॒तम् ।
 । भ॒व॒ति । ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒न इति॑ ब्रह्म - वा॒दि॒नः । व॒द॒न्ति । कस्मा॑त् । स॒त्यात् । ए॒क॒पात्रा॑ इत्ये॒क
 - पा॒त्राः । द्वि॒दे॒व॒त्या इति॑ द्वि॒दे॒व॒त्याः । गृ॒ह्यन्ते॑ । द्वि॒पात्रा॑ इति॑ द्वि - पात्राः । हू॒यन्ते॑ । इति॑ ।
 यत् । ए॒क॒पात्रा॑ इत्ये॒क - पा॒त्राः । गृ॒ह्यन्ते॑ । तस्मा॑त् । ए॒कः । अ॒न्त॒र॒तः । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः
 । द्वि॒पात्रा॑ इति॑ द्वि - पात्राः । हू॒यन्ते॑ । तस्मा॑त् । द्वौ॒द्वौ॒विति॑ द्वौ - द्वौ । ब॒हि॒ष्ठात् । प्रा॒णा इति॑
 प्र - अ॒नाः । प्रा॒णा इति॑ प्र - अ॒नाः । वै । ए॒ते । यत् । द्वि॒दे॒व॒त्या इति॑ द्वि - दे॒व॒त्याः । प॒श॒वः
 । इ॒डा । यत् । इ॒डाम् । पू॒र्वाम् । द्वि॒दे॒व॒त्येभ्य॑ इति॑ द्वि - दे॒व॒त्येभ्यः । उ॒प॒ह॒ये॒तेत्यु॒प - ह॒येत॑ ।

40 TS 6.4.9.4

TS 6.4.9.4

Samhita Paata

प॒शुभिः॑ प्रा॒णान॑न्तर्दधीत प्र॒मायु॑कः स्याद् द्वि॒दे॒व॒त्यान् भक्ष॑यित्वे॒डामुप॑ ह॒यते॑ प्रा॒णाने॒वाऽऽत्म॑न्
 धित्वा प॒शूनुप॑ ह॒यते॑ वाग्वा ऐ॒न्द्रवा॒य॒वश्चक्षु॑-मै॒त्राव॑रुणः श्रोत्र॑माश्विनः पुर॒स्तादै॒न्द्रवा॒य॒वं भक्ष॑यति त-
 स्मा॑त् पुर॒स्ताद् वा॒चा व॑दति पुर॒स्ता॑न्मै॒त्राव॑रुणं तस्मा॑त् पुर॒स्ताच्चक्षु॑षा पश्यति स॒र्वतः॑ परि॒हार॑माश्विनं
 तस्मा॑त् स॒र्वतः॑ श्रोत्रेण शृणोति प्रा॒णा वा ए॒ते यद् द्वि॒दे॒व॒त्या- []

Pada Paata

प॒शुभि॒रिति॑ प॒शु - भिः । प्रा॒णानि॑ति॒ प्र-अ॒नान् । अ॒न्तः । दु॒धी॒त् । प्र॒मायु॑क इति॑ प्र - मा॒यु॒कः

। स्यात् । द्विदेवत्यानिति द्वि-देवत्यान् । भक्षयित्वा । इडाम् । उपेति । ह्वयते । प्राणानिति
 प्र - अनान् । एव । आत्मन् । धित्वा । पशून् । उपेति । ह्वयते । वाक् । वै । ऐन्द्रवायव
 इत्यैन्द्र-वायवः । चक्षुः । मैत्रावरुण इति मैत्रा-वरुणः । श्रोत्रम् । आश्विनः । पुरस्तात् ।
 ऐन्द्रवायवमित्यैन्द्र - वायवम् । भक्षयति । तस्मात् । पुरस्तात् । वाचा । वदति । पुरस्तात्
 । मैत्रावरुणमिति मैत्रा - वरुणम् । तस्मात् । पुरस्तात् । चक्षुषा । पश्यति । सर्वतः ।
 परिहारमिति परि-हारम् । आश्विनम् । तस्मात् । सर्वतः । श्रोत्रेण । शृणोति । प्राणा इति प्र
 - अनाः । वै । एते । यत् । द्विदेवत्या इति द्वि - देवत्याः ।

41 TS 6.4.9.5

TS 6.4.9.5

Samhita Paata

अरिक्तानि पात्राणि सादयति तस्मादरिक्ता अन्तरतः प्राणा यतः खलु वै यज्ञस्य विततस्य न
 क्रियते तदनु यज्ञः रक्षास्येव चरन्ति यदरिक्तानि पात्राणि सादयति क्रियमाणमेव तद् यज्ञस्य
 शये रक्षसा -मनन्ववचाराय दक्षिणस्य हविर्दानस्योत्तरस्यां वर्तन्याः सादयति वाच्येव वाचं दधात्या
 तृतीयसवनात् परि शेरे यज्ञस्य सन्तत्यै ॥

Pada Paata

अरिक्तानि । पात्राणि । सादयति । तस्मात् । अरिक्ताः । अन्तरतः । प्राणा इति प्र - अनाः
 । यतः । खलु । वै । यज्ञस्य । विततस्येति वि - ततस्य । न । क्रियते । तत् । अन्विति

। य॒ज्ञम् । रक्षा॑शंसि । अवेति॑ । च॒रन्ति॑ । यत् । अरि॑क्तानि । पात्रा॑णि । सा॒दय॑ति ।
 क्रि॒यमा॑णम् । ए॒व । तत् । य॒ज्ञस्य॑ । श॒ये । रक्ष॑साम् । अन॑न्ववचारा॒येत्यन॑नु - अ॒वचा॑रा॒य
 । दक्षि॑णस्य । ह॒विर्धा॑न॒स्येति॑ हविः - धान॑स्य । उत्त॑रस्या॒मित्यु॑त् - त॒रस्या॑म् । वर्त॑न्याम् ।
 सा॒दय॑ति । वा॒चि । ए॒व । वाच॑म् । दुधा॑ति । एति॑ । तृती॒यस॒वना॑दिति॑ तृतीय - स॒वना॑त् ।
 परी॑ति । शे॒रे । य॒ज्ञस्य॑ । सन्त॑त्या॒ इति॑ सं - त॒त्यै ॥

42 TS 6.4.10.1

TS 6.4.10.1

Samhita Paata

बृ॒हस्पति॑र्दे॒वानां॑ पु॒रोहि॑त् आसी॒च्छण्डा॑मर्का॒-वसु॑राणां॒ ब्रह्म॑ण् वन्तो दे॒वा आस॑न् ब्रह्म॑ण् वन्तोऽसु॑रा॒-
 स्ते॑(1) ऽन्यो॑ऽन्यं नाश॑क्नुव॒न्नभि॑भ॒वितुं॑ ते दे॒वाः शण्डा॑मर्का॒-वुपा॑मन्त्रयन्त॒ ता व॑ब्रूतां॒ वरं॑ वृ॒णाव॑है
 ग्रह॑वे॒व ना॒वत्रा॑पि गृ॒ह्येता॑मिति॒ ताभ्या॑मे॒तौ शु॒क्राम॑न्थिना॒-वगृ॑ह्णन् ततो॑ दे॒वा अभ॑वन् परा॑ऽसु॒रा यस्यै॒वं
 वि॒दुषः॑ शु॒क्राम॑न्थिनौ गृ॒ह्येते॑ भ॒वत्या॑त्मना॒ परा॑- []

Pada Paata

बृ॒हस्पति॑ः । दे॒वाना॑म् । पु॒रोहि॑त् इति॑ पु॒रः - हि॒त् । आसी॑त् । शण्डा॑मर्का॒विति॑ शण्डा॑ - मर्का॑
 । असु॑राणाम् । ब्रह्म॑ण्वन्त॒ इति॑ ब्रह्म॑ण् - वन्तः॑ । दे॒वाः । आस॑न् । ब्रह्म॑ण्वन्त॒ इति॑ ब्रह्म॑ण् -
 वन्तः॑ । असु॑राः । ते । अ॒न्यः । अ॒न्यम् । न । अ॒शक्नु॑व॒न्न । अ॒भिभ॑वितु॒मित्य॑भि - भ॒वितु॑म्
 । ते । दे॒वाः । शण्डा॑मर्का॒विति॑ शण्डा॑ - मर्का॑ । उपेति॑ । अ॒मन्त्र॑यन्त॒ । तौ । अ॒ब्रूता॑म् ।

वर॑म् । वृ॒णाव॑है । ग्र॒हौ । ए॒व । नौ । अ॒त्र । अ॒पीति॑ । गृ॒ह्येता॑म् । इति॑ । ता॒भ्याम् ।
 ए॒तौ । शु॒क्राम॑न्थि॒नावि॑ति शु॒क्रा - म॑न्थि॒नौ । अ॒गृ॒ह्यन् । ततः॑ । दे॒वाः । अ॒भ॒वन् । प॒रेति॑
 । अ॒सुराः । य॒स्य॑ । ए॒वम् । वि॒दुषः॑ । शु॒क्राम॑न्थि॒नावि॑ति शु॒क्रा - म॑न्थि॒नौ । गृ॒ह्येते॑ इति॑ ।
 भ॒वति॑ । आ॒त्म॒ना । प॒रेति॑ ।

43 TS 6.4.10.2

TS 6.4.10.2

Samhita Paata

ऽस्य॑ भ्रातृ॒व्यो भ॒वति॑ तौ दे॒वा अ॑प॒नुद्या॑ऽऽत्म॒न् इन्द्रा॑याजुह॒वु-र॑प॒नुत्तौ॑ श॒ण्डा॒मर्कौ॑ स॒हामु॑नेति॑ ब्रू॒याद्यं॑
 द्वि॒ष्याद्य॑मे॒व द्वेष्टि॑ तेनै॒नौ स॒हापं॑ नुद॒ते स प्र॑थ॒मः संकृ॑ति-वि॒श्वक॑र्मेत्ये॒वैना॑-वा॒त्मन् इन्द्रा॑या-जुह॒वुरिन्द्रो॑
 ह्ये॒तानि॑ रू॒पाणि॑ करि॒क्रद॑च॒रद॒सौ वा आ॑दित्यः शु॒क्रश्च॒न्द्रमा॑ म॒न्थ्यपि॑-गृ॒ह्य प्राञ्चौ॑ नि- []

Pada Paata

अ॒स्य॑ । भ्रातृ॒व्यः । भ॒वति॑ । तौ । दे॒वाः । अ॒प॒नुद्ये॒त्यप॑ - नुद्य॑ । आ॒त्म॒नै । इन्द्रा॑य ।
 अ॒जुह॒वुः । अ॒प॒नुत्ता॒वित्य॑प॑ - नुत्तौ॑ । श॒ण्डा॒मर्का॒विति॑ श॒ण्डा॑ - म॒र्कौ । स॒ह । अ॒मु॒ना । इति॑
 । ब्रू॒यात् । यम् । द्वि॒ष्यात् । यम् । ए॒व । द्वेष्टि॑ । तेन॑ । ए॒ना । स॒ह । अ॒पेति॑ । नुद॒ते ।
 सः । प्र॑थ॒मः । संकृ॑तिरिति॑ सं - कृ॒तिः । वि॒श्वक॑र्मेति॑ वि॒श्व - क॒र्मा । इति॑ । ए॒व । ए॒नौ ।
 आ॒त्म॒नै । इन्द्रा॑य । अ॒जुह॒वुः । इन्द्रः॑ । हि । ए॒तानि॑ । रू॒पाणि॑ । करि॒क्रत् । अ॒च॒रत् ।
 अ॒सौ । वै । आ॒दित्यः॑ । शु॒क्रः । च॒न्द्रमाः॑ । म॒न्थी । अ॒पि॒गृ॒ह्येत्य॑पि - गृ॒ह्य । प्राञ्चौ॑ । निरिति॑ ।

44 TS 6.4.10.3

TS 6.4.10.3

Samhita Paata

-ष्क्रामत्-स्तस्मात् प्राञ्चौ यन्तौ न पश्यन्ति प्रत्यञ्चावावृत्य जुहुतस्तस्मात् प्रत्यञ्चौ यन्तौ पश्य-
न्ति चक्षुषी वा एते यज्ञस्य यच्छुक्रामन्थिनौ नासिकोत्तरवेदिभितः परिक्रम्य जुहुतस्तस्मादभितो
नासिकां चक्षुषी तस्मान्नासिकया चक्षुषी विधृते सर्वतः परि क्रामतो रक्षसामपहत्यै देवा वै याः
प्राचीराहुतीरजुहवुर्ये पुरस्तादसुरा आसन् तास्ताभिः प्रा- []

Pada Paata

क्रामत् : । तस्मात् । प्राञ्चौ । यन्तौ । न । पश्यन्ति । प्रत्यञ्चौ । आवृत्येत्या - वृत्य
। जुहुतः । तस्मात् । प्रत्यञ्चौ । यन्तौ । पश्यन्ति । चक्षुषी इति । वै । एते इति ।
यज्ञस्य । यत् । शुक्रामन्थिनाविति शुक्रा - मन्थिनौ । नासिका । उत्तरवेदिरित्युत्तर- वेदिः
। अभितः । परिक्रम्येति परि - क्रम्य । जुहुतः । तस्मात् । अभितः । नासिकाम् ।
चक्षुषी इति । तस्मात् । नासिकया । चक्षुषी इति । विधृते इति वि-धृते । सर्वतः । परीति
। क्रामत् : । रक्षसाम् । अपहत्या इत्यप - हृत्यै । देवाः । वै । याः । प्राचीः । आ-
हुतीरित्या - हुतीः । अजुहवुः । ये । पुरस्तात् । असुराः । आसन् । तान् । ताभिः । प्रेति ।

45 TS 6.4.10.4

TS 6.4.10.4

Samhita Paata

-णुदन्त॑ याः प्र॒तीची॑र्ये प॒श्चादसु॑रा आस॒न् ताऽस्ताभि॑रपा॒नुदन्त॑ प्राची॑र॒न्या आहु॑तयो हूयन्ते॑ प्र॒त्यञ्चौ॑
शुक्राम॑न्थिनौ प॒श्चाच्चै॑व पु॒रस्ता॑च्च यज॑मानो भ्रातृ॑व्यान् प्र णु॑दते तस्मा॒त् परा॑चीः प्र॒जाः प्र वी॑यन्ते
प्र॒तीची॑र्जायन्ते शुक्राम॑न्थिनौ वा अनु॑ प्र॒जाः प्र जा॑यन्तेऽत्ती॑श्चा॒द्याश्च सु॒वीराः॑ प्र॒जाः प्रज॑नयन् परी॑हि
शु॒क्रः शु॒क्रशो॑चिषा- []

Pada Paata

अ॒नुद॑न्त । याः । प्र॒तीचीः॑ । ये । प॒श्चात् । अ॒सुराः । आ॒सन् । तान् । ताभिः । अ॒पेति॑ ।
अ॒नुद॑न्त । प्राचीः॑ । अ॒न्याः । आहु॑तय॒ इत्या॑-हु॒तयः॑ । हूय॑न्ते । प्र॒त्यञ्चौ॑ । शु॒क्राम॑न्थिना॒विति॑
शु॒क्रा - म॑न्थिनौ । प॒श्चात् । च । ए॒व । पु॒रस्ता॑त् । च । यज॑मानः । भ्रातृ॑व्यान् । प्रेति॑
। नु॒दते॑ । तस्मा॑त् । परा॑चीः । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । प्रेति॑ । वी॒यन्ते॑ । प्र॒तीचीः॑ ।
जा॒यन्ते॑ । शु॒क्राम॑न्थिना॒विति॑ शु॒क्रा - म॑न्थिनौ । वै । अ॒न्विति॑ । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः ।
प्रेति॑ । जा॒यन्ते॑ । अ॒त्तीः । च । आ॒द्याः॑ । च । सु॒वीरा॑ इति॑ सु - वीराः॑ । प्र॒जा इति॑ प्र
- जाः । प्रज॑नय॒न्निति॑ प्र - ज॒नय॑न् । परी॑ति । इ॒हि । शु॒क्रः । शु॒क्रशो॑चिषेति॑ शु॒क्र - शो॑चिषा ।

46 TS 6.4.10.5

TS 6.4.10.5

Samhita Paata

सुप्रजाः प्रजाः प्रजुनयन् परीहि मन्थी मन्थिशोचिषेत्याहैता वै सुवीरा या अत्तीरेताः सुप्रजा या
आद्यां य एवं वेदान्त्यस्य प्रजा जायते नाऽऽद्यां प्रजापतेरक्षयश्चयत् तत् पराऽऽपतत् तद् विकङ्कतं
प्राविशत् तद् विकङ्कते नारमत तद् यवं प्राविशत् तद् यवेऽरमत तद् यवस्य- []

Pada Paata

सुप्रजा इति सु - प्रजाः । प्रजा इति प्र - जाः । प्रजुनयन्निति प्र - जुनयन् । परीति । इहि ।
मन्थी । मन्थिशोचिषेति मन्थि - शोचिषा । इति । आह । एताः । वै । सुवीरा इति सु -
वीराः । या । अत्तीः । एताः । सुप्रजा इति सु - प्रजाः । याः । आद्याः । यः । एवम्
। वेद । अत्ती । अस्य । प्रजेति प्र - जा । जायते । न । आद्या । प्रजापतेरिति प्रजा-पतेः
। अक्षि । अश्चयत् । तत् । परेति । अपतत् । तत् । विकङ्कतमिति वि-कङ्कतम् । प्रेति
। अविशत् । तत् । विकङ्कत इति वि - कङ्कते । न । अरमत । तत् । यवम् । प्रेति ।
अविशत् । तत् । यवे । अरमत । तत् । यवस्य ।

47 TS 6.4.10.6

TS 6.4.10.6

Samhita Paata

यव॒त्त्वं यद् वैक॑ङ्क॒तं म॒न्थिपा॒त्रं भव॑ति॒ सक्तु॑भिः श्री॒णाति॑ प्र॒जाप॑तेरे॒व तच्चक्षुः॑ सं भ॑रति॒ ब्रह्म॑वा॒दि-
नो॑ वद॒न्ति कस्मा॑त् स॒त्यान्म॑न्थिपा॒त्रं सदो॑ नाश्रु॒त इत्यार्त॑पा॒त्रं हीति॑ ब्रूया॒द्-यद॑श्रुवी॒तान्धोऽद्भ्युः॑
स्या॒दार्ति॑माच्छे॒त् तस्मा॑न्नाश्रु॒ते ॥

Pada Paata

यव॒त्वमिति॑ यव - त्वम् । यत् । वैक॑ङ्क॒तम् । म॒न्थिपा॒त्रमिति॑ मन्थि - पा॒त्रम् । भव॑ति ।
सक्तु॑भिरिति॒ सक्तु॑ - भिः । श्री॒णाति॑ । प्र॒जाप॑तेरिति॒ प्रजा - प॒तेः । ए॒व । तत् । चक्षुः॑ । समिति॑
। भ॑रति । ब्रह्म॑वा॒दिन॒ इति॑ ब्रह्म - वा॒दिनः॑ । व॒दन्ति॑ । कस्मा॑त् । स॒त्यात् । म॒न्थिपा॒त्रमिति॑
मन्थि - पा॒त्रम् । सदः॑ । न । अ॒श्रुते॑ । इति॑ । आ॒र्तपा॒त्रमित्यार्त॑ - पा॒त्रम् । हि । इति॑ ।
ब्रूया॒त् । यत् । अ॒श्रुवी॒त । अ॒न्धः । अ॒द्भ्युः । स्या॒त् । आ॒र्तिम् । एति॑ । ऋ॒च्छेत् ।
तस्मा॑त् । न । अ॒श्रुते॑ ॥

48 TS 6.4.11.1

TS 6.4.11.1

Samhita Paata

दे॒वा वै यद् य॒ज्ञेऽकु॑र्वत् तदसु॑रा अकु॑र्वत् ते दे॒वा आ॑ग्रय॒णाग्रा॑न् ग्रहा॑नपश्यन् तान॑गृह्णत् ततो॑ वै तेऽग्रं॑
पर्या॑यन् यस्यै॒वं वि॒दुष॑ आग्रय॒णाग्रा॑ ग्रहा॑ गृह्णन्तेऽग्र॑मे॒व समा॑नानां॒ पर्ये॑ति रु॒ग्णव॑त्यर्चा भ्रातृ॑व्यवतो
गृह्णी॒याद्-भ्रातृ॑व्यस्यै॒व रु॒त्तवा॑ग्रः॒ समा॑नानां॒ पर्ये॑ति ये दे॒वा दि॒व्येका॑दश॒ स्थेत्या॑है- []

Pada Paata

दे॒वाः । वै । यत् । य॒ज्ञे । अकु॑र्वत् । तत् । असु॑राः । अकु॑र्वत् । ते । दे॒वाः ।
आ॑ग्रय॒णाग्रा॑नित्या॑ग्रय॒ण - अ॒ग्रा॑न् । ग्रहा॑न् । अ॒पश्य॑न् । तान् । अ॒गृह्ण॑त् । ततः॑ । वै ।
ते । अ॒ग्रम् । परी॑ति । आ॒यन् । यस्य॑ । ए॒वम् । वि॒दुषः॑ । आ॑ग्रय॒णाग्रा॑ इत्या॑ग्रय॒ण-अ॒ग्राः
। ग्रहाः॑ । गृह्ण॑न्ते । अ॒ग्रम् । ए॒व । समा॑नानां॒म् । परी॑ति । ए॒ति । रु॒ग्णव॑त्येति॒ रु॒ग्ण -
व॒त्या । ऋ॒चा । भ्रातृ॑व्यवत् इति॒ भ्रातृ॑व्य-व॒तः । गृह्णी॒यात् । भ्रातृ॑व्यस्य । ए॒व । रु॒त्तवा॑ ।
अ॒ग्रम् । समा॑नानां॒म् । परी॑ति । ए॒ति । ये । दे॒वाः । दि॒वि । एका॑दश । स्थ । इति॑ । आ॒ह ।

49 TS 6.4.11.2

TS 6.4.11.2

Samhita Paata

-ताव॑ती॒र्वे दे॒वता॒स्ताभ्य॑ ए॒वैन॑ः॒ सर्वा॑भ्यो गृह्णात्येष॒ ते योनि॑ वि॒श्वेभ्य॑स्त्वा दे॒वेभ्य॑ इत्या॑ह वैश्वदे॒वो
ह्येष॑ दे॒वता॒ वाग॑वै दे॒वेभ्यो-ऽप॑क्रामद्-य॒ज्ञाया॑तिष्ठ॒माना॑ ते दे॒वा वा॒च्यप॑क्रान्तायां॒ तूष्णीं॑ ग्रहा॑नगृह्णत्
साम॑न्यत् वाग॒न्तर्य॑न्ति॒ वै मेति॑ साऽऽग्र॑य॒णं प्र॒त्याग॑च्छत् तदा॑ग्रय॒णस्या॑ऽऽग्रय॒णत्वं- []

Pada Paata

ए॒ताव॑तीः । वै । दे॒वताः॑ । ता॒भ्यः । ए॒व । ए॒नम् । सर्वा॑भ्यः । गृ॒ह्णा॑ति । ए॒षः । ते ।
 योनिः॑ । वि॒श्वेभ्यः॑ । त्वा । दे॒वेभ्यः॑ । इति॑ । आ॒ह । वै॒श्वदे॒व इति॑ वै॒श्व - दे॒वः । हि ।
 ए॒षः । दे॒वता॑या । वाक् । वै । दे॒वेभ्यः॑ । अ॒पेति॑ । अ॒क्राम॑त् । य॒ज्ञाय॑ । अति॑ष्ठमा॒ना । ते
 । दे॒वाः । वा॒चि । अ॒प॑क्रान्ता॒यामि॒त्यप॑-क्रान्ता॒याम् । तू॒ष्णीम् । ग्र॒हान् । अ॒गृह्ण॑तु । सा ।
 अ॒म॒न्य॒तु । वाक् । अ॒न्तः । य॒न्ति । वै । मा । इति॑ । सा । आ॒ग्र॒य॒णम् । प्र॒ति । एति॑
 । अ॒ग॒च्छ॑त् । तत् । आ॒ग्र॒य॒णस्य॑ । आ॒ग्र॒य॒ण॒त्वमि॒त्याग्र॑यण - त्वम् ।

50 TS 6.4.11.3**TS 6.4.11.3****Samhita Paata**

तस्मा॑दाग्र॒यणे॑ वा॒ग्वि सृ॑ज्यते॒ यत् तू॒ष्णीं पूर्वे॑ ग्र॒हा गृ॒ह्यन्ते॑ यथा॑त्स॒रीय॑न्ति॒ म आ॒ख इय॑न्ति॒ नाप॑
 रा॒थस्या॒मीत्यु॑पावसृजत्ये॒वमे॒व तद॑द्ध॒र्युरा॑ग्र॒यणं॑ गृही॒त्वा य॒ज्ञमा॒रभ्य॑ वाचं॑ वि सृजते॒ त्रिर॒हिं क॑रोत्यु॒द्गातृ॒-
 ने॒व तद् वृ॑णीते॒ प्र॒जाप॑ति॒र्वा ए॒ष यदा॑ग्र॒यणो॑ यदा॑ग्र॒यणं॑ गृही॒त्वा हिं क॑रोति॒ प्र॒जाप॑तिरे॒व- []

Pada Paata

तस्मा॑त् । आ॒ग्र॒य॒णे । वाक् । वी॒ति । सृ॑ज्यते॒ । यत् । तू॒ष्णीम् । पूर्वे॑ । ग्र॒हाः । गृ॒ह्यन्ते॑
 । यथा॑ । त्स॒री । इय॑न्ति । मे । आ॒खः । इय॑न्ति । न । अ॒पेति॑ । रा॒थस्या॒मि । इति॑ ।
 उ॒पाव॑सृजतीत्यु॑प - अ॒व॒सृज॑ति॒ । ए॒वम् । ए॒व । तत् । अ॒द्ध॒र्युः । आ॒ग्र॒य॒णम् । गृही॒त्वा ।

य॒ज्ञम् । आ॒र॒भ्येत्या॑-र॒भ्यं । वाच॑म् । वी॒तिं । सृ॒ज॒ते । त्रिः । हिम् । क॒रो॒ति । उ॒द्गा॒तृ॒नित्यु॑त्
- गा॒तृन् । ए॒व । तत् । वृ॒णी॒ते । प्र॒जाप॑तिरिति प्र॒जा - प॒तिः । वै । ए॒षः । यत् । आ॒ग्र॒य॒णः
। यत् । आ॒ग्र॒य॒णम् । गृ॒ही॒त्वा । हि॒क॒रो॒तीति॑ हिम् - क॒रो॒ति । प्र॒जाप॑तिरिति प्र॒जा-प॒तिः । ए॒व ।

51 TS 6.4.11.4

TS 6.4.11.4

Samhita Paata

तत् प्र॒जा अ॒भि जि॑घ्रति॒ तस्मा॑द् व॒थ्सं जा॒तं गौ॒र॒भि जि॑घ्रत्या॒त्मा वा ए॒ष य॒ज्ञस्य॑ यदा॑ग्र॒य॒णः स॒वने॒-
स॒वने॒ऽभि गृ॑हात्या॒त्मन्ने॒व य॒ज्ञः सं त॑नोत्यु॒परि॑ष्टा॒दा न॑यति॒ रेतं॑ ए॒व तद् द॑धात्य॒धस्ता॒दुप॑ गृ॒हाति॒ प्र
ज॑नयत्ये॒व तद्ब्र॑ह्मवा॒दिनो॑ वदन्ति॒ कस्मा॑त् स॒त्याद्-गा॑य॒त्री क॒निष्ठा॒ छन्द॑सा॒ स॒ती स॒र्वाणि॑ स॒व॒नानि॑
वह॑तीत्ये ()-ष वै गा॑य॒त्रियै॑ व॒थ्सो यदा॑ग्र॒य॒णस्तमे॒व तद॑भिनि॒वर्तः॑ स॒र्वाणि॑ स॒व॒नानि॑ वहति॒ तस्मा॑द्
व॒थ्सम॒पाकृ॑तं गौ॒र॒भि नि॑ वर्तते ॥

Pada Paata

तत् । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । अ॒भीति॑ । जि॒घ्रति॑ । तस्मा॑त् । व॒थ्सम् । जा॒तम् । गौः ।
अ॒भीति॑ । जि॒घ्रति॑ । आ॒त्मा । वै । ए॒षः । य॒ज्ञस्य॑ । यत् । आ॒ग्र॒य॒णः । स॒वने॒स॒व॒न इति॑
स॒वने॒ - स॒व॒ने । अ॒भीति॑ । गृ॒हाति॑ । आ॒त्मन् । ए॒व । य॒ज्ञम् । स॒मिति॑ । त॒नोति॑ । उ॒परि॑ष्टात्
। एति॑ । न॒यति॑ । रेतः॑ । ए॒व । तत् । द॒धाति॑ । अ॒धस्ता॑त् । उ॒पेति॑ । गृ॒हाति॑ । प्रेति॑ ।
ज॒न॒यति॑ । ए॒व । तत् । ब्र॒ह्मवा॑दि॒न इति॑ ब्रह्म - वा॒दिनः॑ । व॒दन्ति॑ । कस्मा॑त् । स॒त्यात् ।
गा॒य॒त्री । क॒निष्ठा॑ । छन्द॑साम् । स॒ती । स॒र्वाणि॑ । स॒व॒नानि॑ । वह॑ति । इति॑ () । ए॒षः

। वै । गा॒य॒त्रि॒यै । व॒थ्सः । यत् । आ॒ग्र॒य॒णः । तम् । ए॒व । तत् । अ॒भि॒नि॒व॒र्त॒मित्य॑भि -
नि॒व॒र्त॒म् । सर्वा॑णि । स॒र्व॒ना॒नि । व॒ह॒ति । तस्मा॑त् । व॒थ्स॒म् । अ॒पा॒कृ॑त॒मित्य॑प - आ॒कृ॑तम् ।
गौः । अ॒भ । नी॒ति । व॒र्त॒ते ॥